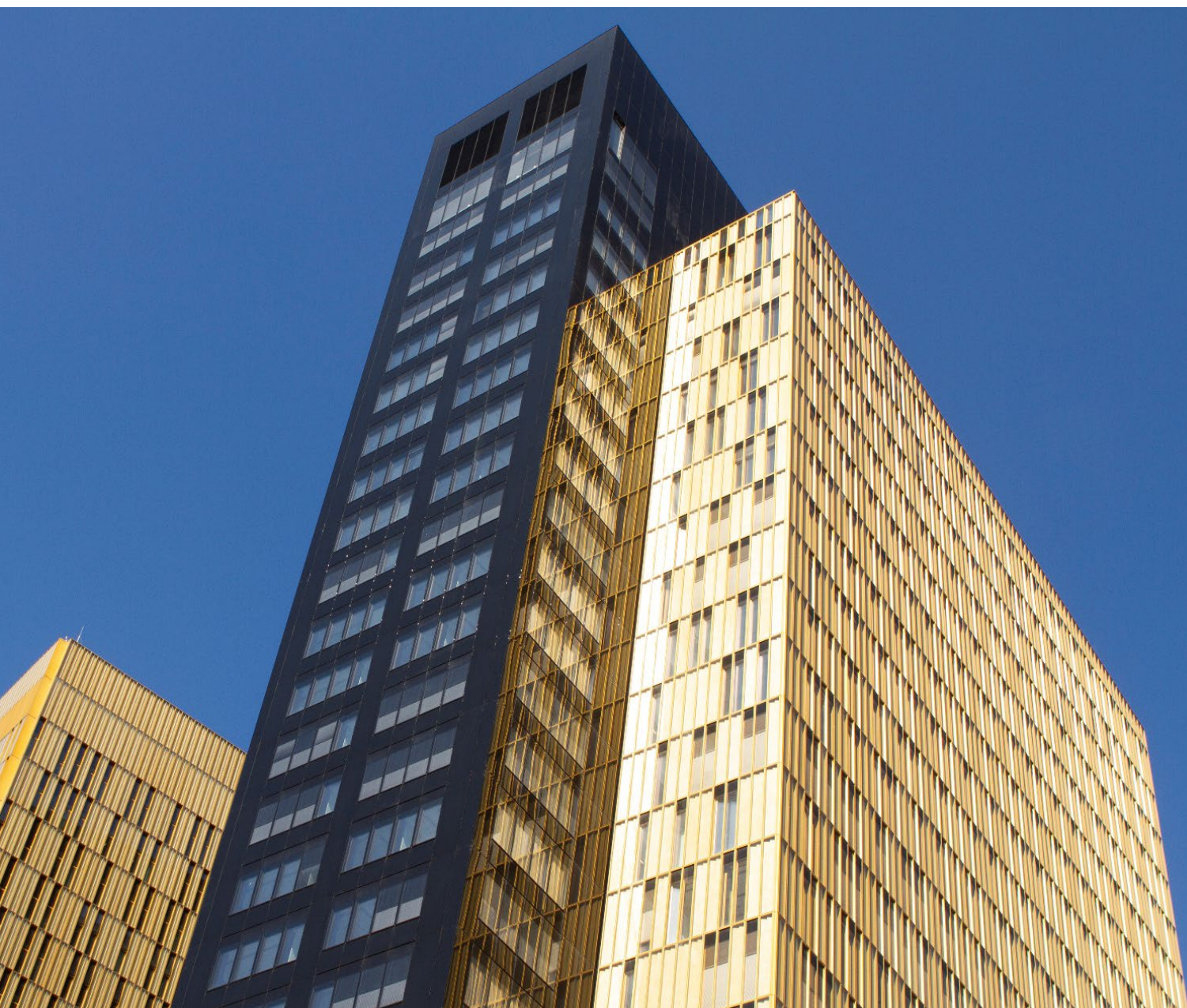

Fișă tematică

Acțiuni în despăgubire în cazul încălcării
legislației în materie de concurență sub imperiul
Directivei 2014/104/UE („*Private enforcement*”)

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE	4
LISTA ACTELOR VIZATE.....	6
I. DOMENIUL DE APLICARE AL DIRECTIVEI 2014/104	7
1. Domeniu de aplicare material	7
2. Domeniu de aplicare temporal.....	13
2.1. Dispoziții de drept material ale directivei	13
2.1.1. Dispoziții care reglementează termenul de prescripție a acțiunilor în despăgubire	13
2.1.2. Dispoziții care stabilesc o prezumție irefragabilă privind existența unei încălcări a legislației în materie de concurență.....	17
2.1.3. Dispoziții care stabilesc o prezumție simplă privind existența unui prejudiciu rezultat dintr-o înțelegere	18
2.2. Dispoziții ale directivei care nu sunt de drept material.....	19
2.2.1. Dispoziții care conferă instanțelor naționale posibilitatea de a dispune divulgarea probelor	19
2.2.2. Dispoziții privind cuantificarea prejudiciului.....	23
2.3. Aplicare în timp a dispozițiilor directivei care reafirmă jurisprudența existentă	23
II. ENTITĂȚI RĂSPUNZĂTOARE PENTRU REPARAREA PREJUDICIULUI	24
III. DIVULGAREA PROBELOR ÎN PROCEDURILE NAȚIONALE	28
1. Obligația de divulgare a probelor pe care le controlează pârâtul sau un terț.....	28
2. Obligația de divulgare a probelor în cazul unei proceduri pendinte în fața Comisiei.....	30
3. Obligația autorului cererii de divulgare de a dovedi caracterul plauzibil al cererii sale de despăgubiri	33
4. Limite privind divulgarea probelor incluse în dosarul unei autorități de concurență: declarații de clemență și propuneri de încheiere a unei tranzacții.....	36
IV. ESTIMAREA PREJUDICIULUI	37
V. REGIMUL TERMENELOR DE PRESCRIPTIE	39
VI. MODALITĂȚI DE EXERCITARE A DREPTULUI LA DESPĂGUBIRI ÎN FAȚA INSTANȚELOR NAȚIONALE – RESPECTAREA PRINCIPIILOR ECHIVALENȚEI ȘI EFECTIVITĂȚII	46

Cuvânt înainte

Pentru a garanta deplina efectivitate a articolelor 101 și 102 TFUE și în special efectul util al interdicțiilor pe care le prevăd, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a consacrat, prin două hotărâri pronunțate în anul 2001¹ și în anul 2006², dreptul la despăgubire integrală al oricărei persoane fizice sau juridice care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a acestor dispoziții. În jurisprudența ulterioară a Curții, condițiile constitutive ale acestui drept la despăgubire au fost precizate și clarificate.

Întrucât instanțele naționale sunt competente să soluționeze cereri de despăgubire pentru prejudiciul cauzat de încălcarea legislației Uniunii în materie de concurență, revenea ordinii juridice interne a fiecărui stat membru sarcina de a stabili modalitățile de exercitare a acestor acțiuni, în conformitate cu principiul autonomiei procedurale. Totuși, având în vedere că această autonomie își găsește limitele în respectarea principiilor echivalenței și efectivității, Curtea a stabilit, de asemenea, cerințe minime în această privință.

Întemeindu-se pe această jurisprudență a Curții, Directiva 2014/104³ reafirmă, pe de o parte, dreptul la despăgubirea integrală a prejudiciilor cauzate de o încălcare a legislației Uniunii în materie de concurență și extinde, pe de altă parte, acest drept la încălcările legislației naționale de concurență atunci când acesta se aplică în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003⁴.

Pe plan procedural, Directiva 2014/104 prevede o serie de norme care vizează armonizarea modalităților de exercitare a dreptului la despăgubire în fața instanțelor naționale. Mai multe din dispozițiile sale urmăresc, în plus, să coreleze acțiunile în despăgubire pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea normelor de concurență (*private enforcement*) cu punerea în aplicare a normelor menționate de către Comisia Europeană și autoritățile naționale de concurență (*public enforcement*).

În sfârșit, Directiva 2014/104 prevede dispoziții privind aplicarea în timp a articolelor sale.

Prezenta fișă expune jurisprudența Curții referitoare la interpretarea dispozițiilor Directivei 2014/104 și prezintă, în plus, Hotărârile Skanska Industrial Solutions ș.a.⁵ și Sumal⁶, care aduc importante precizări cu privire la identificarea debitorului acțiunii în repararea prejudiciului cauzat de încălcarea legislației Uniunii în materie de concurență.

¹ Hotărârea din 20 septembrie 2001, Courage și Crehan (C-453/99, *EU:C:2001:465*).

² Hotărârea din 13 iulie 2006, Manfredi ș.a. (C-295/04-C-298/04, *EU:C:2006:467*).

³ Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene (JO 2014, L 349, p. 1).

⁴ Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167).

⁵ Hotărârea din 14 martie 2019, Skanska Industrial Solutions ș.a. (C-724/17, *EU:C:2019:204*).

⁶ Hotărârea din 6 octombrie 2021, Sumal (C-882/19, *EU:C:2021:800*).

Deși aceste hotărâri de principiu determină entitățile responsabile cu repararea prejudiciului în raport cu dreptul primar, precizările furnizate cu privire la acest aspect rămân fundamentale pentru exercitarea acțiunilor în despăgubire care intră sub incidența Directivei 2014/104.

În schimb, prezenta fișă nu reia jurisprudența anterioară intrării în vigoare a Directivei 2014/104, care a fost în esență reafirmată de aceasta. Ea nu acoperă nici jurisprudența referitoare la chestiuni de interpretare a normelor de competență și de stabilire a locului în care s-a produs prejudiciul⁷, cuprinse în Regulamentele nr. 44/2001⁸ și nr. 1215/2012⁹.

Fișa ține seama de jurisprudența de până la 1 martie 2026.

---

⁷ Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, [EU:C:2015:335](#)), Hotărârea din 24 octombrie 2018, Apple Sales International ș.a. (C-595/17, [EU:C:2018:854](#)), Hotărârea din 29 iulie 2019, Tibor-Trans (C-451/18, [EU:C:2019:635](#)), Hotărârea din 15 iulie 2021, AB Volvo ș.a. (C-30/20, [EU:C:2021:604](#)), Hotărârea din 11 noiembrie 2021, Stichting Cartel Compensation și Equilib Netherlands (C-819/19, [EU:C:2021:904](#)), Hotărârea din 4 iulie 2024, MOL (C-425/22, [EU:C:2024:578](#)), și Hotărârea din 2 decembrie 2025, Stichting Right to Consumer Justice și Stichting App Stores Claims (C-34/24, [EU:C:2025:936](#)).

⁸ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

⁹ Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare) (JO 2012, L 351, p. 1).

Lista actelor vizate

Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene (JO 2014, L 349, p. 1).

I. Domeniul de aplicare al Directivei 2014/104

1. Domeniu de aplicare material

Hotărârea din 20 aprilie 2023, Repsol Comercial de Productos Petrolíferos (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))¹⁰

„Trimitere preliminară – Concurență – Restricții verticale ale concurenței – Articolul 101 alineatele (1) și (2) TFUE – Principiul efectivității – Regulamentul (CE) nr. 1/2003 – Articolul 2 – Directiva 2014/104/UE – Articolul 9 alineatul (1) – Efect obligatoriu al deciziilor definitive ale autorităților naționale de concurență prin care se constată o încălcare a normelor dreptului concurenței – Aplicare în timp și materială – Acțiuni în despăgubire și în declararea nulității pentru încălcări ale dispozițiilor legislației Uniunii în materie de concurență”

Sesizată cu titlu preliminar, Curtea constată că domeniul de aplicare al Directivei 2014/104 este limitat numai la acțiunile în despăgubire introduse pentru încălcări ale normelor de concurență și nu se extinde la alte tipuri de acțiuni având ca obiect încălcări ale dispozițiilor legislației în materie de concurență.

Prin deciziile din 11 iulie 2001 și 30 iulie 2009, autoritățile spaniole în materie de concurență au constatat în esență că, prin stabilirea, în cadrul raporturilor sale contractuale cu anumite stații de distribuție a carburanților spaniole, a prețurilor de vânzare a carburanților către public, Repsol a încălcat normele dreptului concurenței. Întrucât acțiunile prin care se contestă aceste decizii s-au soldat cu eșec, deciziile au dobândit caracter definitiv.

În urma deciziilor menționate, proprietarii unei stații de distribuție a carburanților au introdus la Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Madrid (Tribunalul Comercial nr. 2 din Madrid, Spania, denumit în continuare „instanța națională”), pe de o parte, o acțiune în declararea nulității contractelor de aprovizionare exclusivă încheiate cu Repsol în perioada cuprinsă între anii 1987 și 2009 în cadrul exploatării acestei stații de distribuție a carburanților și, pe de altă parte, o acțiune în despăgubire pentru repararea prejudiciului pretins cauzat prin aceste contracte. În acest scop, ei se întemeiază pe aceleași decizii pentru a demonstra existența încălcării în cauză.

În aceste împrejurări, instanța națională arată de la bun început că, potrivit articolului 2 din Regulamentul nr. 1/2003, sarcina probei încălcării articolului 101 TFUE revine părții care invocă încălcarea. Or, ea adaugă că, în principiu, în conformitate cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2014/104, în cadrul unei acțiuni în despăgubire introduse în urma unei decizii definitive a unei autorități naționale în materie de concurență, reclamantul poate reuși să îndeplinească sarcina probei care îi revine cu privire la

¹⁰ Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica I.2.1.2, intitulată „Dispoziții care stabilesc o prezumție irefragabilă privind existența unei încălcări a legislației în materie de concurență”.

existența unei încălcări demonstrând că această decizie privește tocmai raportul contractual în cauză.

În acest context, instanța națională ridică problema efectului obligatoriu al deciziilor autorităților spaniole în materie de concurență în ceea ce privește existența, în speță, a unei încălcări a normelor dreptului concurenței. De asemenea, această instanță solicită să se stabilească care sunt consecințele unei eventuale nulități a contractelor de aprovizionare exclusive încheiate între proprietarii stației de distribuție a carburanților și Repsol.

Prin hotărârea sa, Curtea răspunde la întrebările menționate și se pronunță cu privire la aplicabilitatea materială și temporală a Directivei 2014/104.

Aprecierea Curții

În măsura în care instanța națională se referă la articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2014/104, Curtea precizează că această dispoziție ar putea fi relevantă pentru soluționarea litigiului principal numai dacă acesta intră în domeniul său de aplicare material și temporal.

În această privință, Curtea arată că domeniul de aplicare material al Directivei 2014/104 este limitat numai la acțiunile în despăgubire introduse pentru încălcări ale normelor în materie de concurență și, prin urmare, nu se extinde la alte tipuri de acțiuni având ca obiect încălcări ale dispozițiilor legislației în materie de concurență precum, de exemplu, acțiunile în declararea nulității introduse în temeiul articolului 101 alineatul (2) TFUE.

Hotărârea din 30 octombrie 2025, FL und KM Baugesellschaft și S (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))¹¹

„Trimitere preliminară – Concurență – Articolul 101 TFUE – Efect util – Directiva 2014/104/UE – Norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Articolul 6 alineatele (6) și (7) – Articolul 7 alineatul (1) – Directiva 2019/1/UE – Oferirea de mijloace autorităților de concurență din statele membre astfel încât să fie mai eficace în aplicarea legii și de garantare a funcționării corespunzătoare a pieței interne – Articolul 31 alineatul (3) – Domeniu de aplicare – Mecanism de asistență administrativă și judiciară între autoritățile naționale – Transferul dosarului de la o autoritate de concurență către o autoritate care efectuează o anchetă penală – Depunerea la dosarul unei anchete penale a declarațiilor de clemență și a propunerilor de încheiere a unei tranzacții, precum și a anexelor la acestea – Accesul la aceste documente al persoanelor față de care se efectuează urmărirea penală și al altor părți la o asemenea procedură”

În această hotărâre preliminară, Curtea amintește că domeniul de aplicare material al Directivei 2014/104 este limitat numai la acțiunile în despăgubire introduse pentru

¹¹ Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica III.4., intitulată „Limite privind divulgarea probelor incluse în dosarul unei autorități de concurență: declarații de clemență și propuneri de încheiere a unei tranzacții”.

încălcări ale normelor în materie de concurență și, prin urmare, nu se extinde la alte tipuri de acțiuni.

Întrucât autoritatea federală de concurență austriacă a inițiat, în privința unui număr mare de întreprinderi de construcții și a responsabililor acestora, o procedură judiciară pentru denaturarea concurenței pe piața procedurilor de achiziții publice, două societăți au prezentat o cerere de clemență.

Ministerul Public austriac a inițiat în paralel o procedură de anchetă penală, iar instanța competentă în materie de înțelegeri i-a transmis o copie a dosarului procedurii. În plus, Ministerul Public a obținut din partea autorității federale de concurență anumite documente aferente procedurii administrative legate de înțelegere.

În acest context, cele două societăți care solicită clemență au cerut Ministerului Public să nu depună la dosar declarațiile de clemență și propunerile de încheiere a unei tranzacții și, în orice caz, să le excludă definitiv de la accesul la dosar.

În urma respingerii acestei cereri de către Ministerul Public, societățile care solicită clemență au formulat opoziție împotriva deciziei de refuz, cu care Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena, Austria) este sesizat în apel.

În aceste împrejurări, Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena, Austria) a hotărât să solicite Curții să se pronunțe cu privire la aspectul dacă dreptul Uniunii – în special articolul 6 alineatele (6) și (7) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2014/104, precum și articolul 31 alineatul (3) din Directiva 2019/1 – se opune unei reglementări naționale potrivit căreia, în cadrul unei proceduri penale care nu are ca obiect o încălcare a legislației în materie de concurență, au drept de acces la declarațiile de clemență și la propunerile de încheiere a unei tranzacții, întocmite în scopul unei proceduri în fața unei autorități naționale în materie de concurență și transmise autorităților penale naționale, celelalte părți la această procedură penală, inclusiv persoanele prejudiciate de încălcarea legislației în materie de concurență în cauză, care solicită repararea prejudiciului cauzat de această încălcare.

Aprecierea Curții

În măsura în care instanța de trimitere se referă în întrebările sale preliminare la articolul 6 alineatele (6) și (7), precum și la articolul 7 alineatul (1) din *Directiva* 2014/104, Curtea constată că aceste dispoziții nu ar putea fi relevante pentru soluționarea litigiului principal decât dacă acesta intră în domeniul de aplicare material al directivei menționate.

Cu privire la acest aspect, Curtea amintește că domeniul de aplicare material al Directivei 2014/104 este limitat numai la acțiunile în despăgubire introduse pentru încălcări ale normelor în materie de concurență. Rezultă că domeniul de aplicare material al directivei menționate, inclusiv cel al articolelor 6 și 7 din aceasta, care reglementează divulgarea de probe incluse în dosarul unei autorități în materie de concurență și, respectiv, limitările privind utilizarea probelor obținute prin accesul la

acest dosar, este limitat numai la acțiunile în despăgubire introduse pentru încălcări ale normelor în materie de concurență și, prin urmare, nu se extinde la alte tipuri de acțiuni. Astfel, directiva menționată nu reglementează nici problema transferului dosarului unei autorități în materie de concurență către o altă autoritate, nici pe cea a accesului la acest dosar în afara acțiunilor în despăgubire.

Hotărârea din 29 ianuarie 2026, Meliá Hotels International (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))¹²

„Trimitere preliminară – Acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Directiva 2014/104/UE – Articolul 5 alineatul (1) – Domeniu de aplicare – Acțiune în constatare specială având ca obiect divulgarea de documente prealabilă introducerii eventuale a unei acțiuni în despăgubire – Aprecierea caracterului plauzibil al unei cereri de despăgubiri”

În această hotărâre, pronunțată în urma unei trimeri preliminare, Curtea confirmă că dispozițiile Directivei 2014/104 care reglementează divulgarea în fața instanțelor naționale a probelor pe care le controlează pârâtul sau un terț se aplică unei acțiuni în constatare speciale având ca obiect divulgarea de documente prealabilă introducerii eventuale a unei acțiuni în despăgubire.

La 21 februarie 2020, Comisia Europeană a aplicat o amendă întreprinderii hoteliere Meliá Hotels International, S.A. (denumită în continuare „Meliá”) pentru încălcarea articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE¹³ prin punerea în aplicare pe cale contractuală a unor practici verticale care diferențiau consumatorii în funcție de cetățenia ori naționalitatea acestora sau de țara lor de reședință¹⁴.

Associação Ius Omnibus, o asociație pentru protecția intereselor consumatorilor, a introdus o acțiune în constatare specială în fața instanței portugheze competente pentru a obține din partea Meliá divulgarea unor documente relevante pentru introducerea eventuală a unei acțiuni colective în despăgubire în numele consumatorilor cu reședința în Portugalia prejudiciați de practica anticoncurențială constatată de Comisie.

Întrucât instanțele de prim grad și de al doilea grad de jurisdicție au admis această acțiune în constatare specială, Meliá a introdus o acțiune la Curtea Supremă portugheză.

În aceste condiții, Supremo Tribunal de Justiça (Curtea Supremă, Portugalia) a decis să adreseze Curții mai multe întrebări preliminare cu privire la articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104, care impune statelor membre să se asigure că, în procedurile referitoare la repararea prejudiciului cauzat de încălcări ale normelor în materie de concurență, reclamantul poate obține din partea instanței naționale obligarea pârâtului

¹² Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica III.3, intitulată „Obligația autorului cererii de emitere a unui ordin de a dovedi caracterul plauzibil al cererii sale de despăgubiri”.

¹³ Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”).

¹⁴ Decizia C(2020) 893 final referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE [Cazul AT.40528 – Meliá (Holiday Pricing)].

sau a unui terț să divulge probe relevante, cu condiția să fi dovedit caracterul plauzibil al cererii sale de despăgubiri prin prezentarea unor elemente de fapt și a unor probe disponibile în mod rezonabil și suficiente.

În acest context, Curtea Supremă portugheză solicită în esență să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104 trebuie interpretat în sensul că:

- se aplică unei acțiuni prevăzute de dreptul intern prin care se urmărește obținerea divulgării de mijloace de probă înainte de introducerea unei acțiuni în despăgubire pentru prejudiciul cauzat de încălcări ale normelor în materie de concurență;
- demonstrarea de către reclamant a caracterului plauzibil al cererii sale de despăgubiri impune dovedirea faptului că este mai mult probabil decât improbabil să fie întrunite condițiile de angajare a răspunderii pentru încălcarea legislației în materie de concurență și că
- o decizie a Comisiei prin care se constată existența unei încălcări a legislației Uniunii în materie de concurență care a luat forma unei restrângeri verticale prin obiect este suficientă pentru a stabili caracterul plauzibil al cererii de despăgubiri și dacă răspunsul la această întrebare este afectat de împrejurarea că această decizie a fost pronunțată în urma unei proceduri de tranzacție.

Aprecierea Curții

În urma unei interpretări literale, sistematice și teleologice, Curtea confirmă că articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104 este aplicabil unei acțiuni prealabile precum cea prevăzută în speță de dreptul portughez, care permite persoanelor prejudiciate printr-o încălcare a normelor în materie de concurență să obțină accesul la mijloacele de probă relevante înainte de introducerea unei acțiuni în despăgubire formulate în acest sens.

Potrivit Curții, această interpretare este confirmată în special de obiectivele Directivei 2014/104, care constau în facilitarea exercitării dreptului la despăgubiri, ținând seama de necesitatea de a remedia asimetria informațională ce caracterizează aceste litigii, și în asigurarea astfel a eficacității punerii în aplicare a dreptului concurenței la nivel privat.

Hotărârea din 16 februarie 2023, *Tráficos Manuel Ferrer* (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))¹⁵

„Trimitere preliminară – Concurență – Repararea prejudiciului cauzat de o practică interzisă prin articolul 101 alineatul (1) TFUE – Decizie a Comisiei prin care se constată existența unor acorduri coluzive privind stabilirea prețurilor și creșterea prețurilor brute ale unor camioane în Spațiul Economic European (SEE) – Normă de procedură civilă națională care prevede, în cazul admiterii parțiale a cererii, că cheltuielile de judecată rămân în sarcina fiecărei părți, cu excepția unui comportament abuziv – Autonomie procedurală a statelor membre – Principiile

¹⁵ Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica I.2.3, intitulată „Aplicare în timp a dispozițiilor directivei care reafirmă jurisprudența existentă”, și la rubrica IV, intitulată „Estimarea prejudiciului”.

efectivității și echivalenței – Directiva 2014/104/UE – Obiective și echilibru de ansamblu – Articolul 3 – Dreptul la despăgubirea integrală a prejudiciului suferit – Articolul 11 alineatul (1) – Răspunderea în solidar a autorilor unei încălcări a dreptului concurenței – Articolul 17 alineatul (1) – Posibilitate de estimare de către o instanță națională a prejudiciului – Condiții – Caracter practic imposibil sau excesiv de dificil al cuantificării prejudiciului – Articolul 22 – Aplicare în timp”

În această hotărâre preliminară, Curtea arată că normele referitoare la repartizarea cheltuielilor de judecată în cadrul procedurilor jurisdicționale prin care se urmărește exercitarea dreptului la despăgubirea prejudiciului suferit ca urmare a unui comportament anticoncurențial sunt excluse din domeniul de aplicare al Directivei 2014/104.

Prin decizia din 19 iulie 2016¹⁶, Comisia Europeană a constatat săvârșirea unei încălcări a normelor de drept al Uniunii prin care sunt interzise înțelegerile¹⁷ de către Daimler AG prin faptul că aceasta încheiase, între luna ianuarie a anului 1997 și luna ianuarie a anului 2011, acorduri cu alți 14 producători europeni de camioane având ca obiect stabilirea prețurilor și majorarea prețurilor brute ale camioanelor în Spațiul Economic European (SEE).

În urma acestei decizii, întreprinderile spaniole Tráficos Manuel Ferrer SL și D. Ignacio (denumite în continuare „reclamanții din litigiul principal”), care cumpăraseră printre altele camioane fabricate de Daimler în perioada încălcării, au sesizat Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Valencia (Tribunalul Comercial nr. 3 din Valencia, Spania) cu o acțiune în despăgubire împotriva acestei societăți, întemeiată pe comportamentul ilicit constatat de Comisie.

Pentru a stabili prejudiciul suferit, reclamanții din litigiul principal au prezentat un raport de expertiză prin care se concluziona că există un cost suplimentar mediu pe piața afectată de înțelegere de 16,35 %.

Daimler a contestat temeinicia acțiunii în despăgubire, în special prin prezentarea propriului raport de expertiză. În urma unei ședințe prealabile, reclamanții din litigiul principal au avut acces la datele luate în considerare în raportul de expertiză prezentat de Daimler, cu dublul obiectiv de a permite o critică mai aprofundată a acestuia, precum și de a ajunge la reformularea eventuală a raportului de expertiză al acestora.

După ascultarea dezbaterilor părților din litigiul principal cu privire la rapoartele de expertiză ale acestora, Tribunalul Comercial nr. 3 din Valencia a decis să sesizeze Curtea pentru a stabili în esență dacă, în raport cu dreptul Uniunii, putea și, eventual, în ce condiții să efectueze o estimare a cuantumului prejudiciului cauzat reclamanților din litigiul principal ca urmare a înțelegerii. Instanța de trimitere ridică, în plus, problema

¹⁶ Decizia C(2016)4673 final a Comisiei din 19 iulie 2016 referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul AT.39824 – Camioane).

¹⁷ Articolul 101 TFUE și articolul 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4).

dacă dreptul Uniunii îi permite să impună reclamanților din litigiul principal, în temeiul dreptului procedural spaniol, plata a jumătate din cheltuielile de judecată dacă nu obțin decât parțial câștig de cauză.

Prin hotărârea sa, Curtea răspunde la întrebările menționate în lumina articolului 101 TFUE, a Directivei 2014/104, precum și a jurisprudenței sale în materie.

Aprecierea Curții

Curtea se pronunță cu privire la aspectul dacă dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit ca urmare a unui comportament anticoncurențial, astfel cum este recunoscut la articolul 3 alineatele (1) și (2) din Directiva 2014/104 și care decurge din articolul 101 TFUE, se opune normelor de procedură civilă spaniole care prevăd că, în cazul admiterii parțiale a acțiunii în repararea unui asemenea prejudiciu, cheltuielile de judecată rămân în sarcina fiecărei părți și fiecare parte suportă jumătate din cheltuielile comune, cu excepția cazului în care există un comportament abuziv.

Conform jurisprudenței Curții, din principiul efectivității și din dreptul, care decurge din articolul 101 TFUE, al oricărei persoane de a solicita repararea integrală a prejudiciului cauzat de un comportament anticoncurențial rezultă că persoanele care au suferit un prejudiciu trebuie să poată solicita nu numai repararea prejudiciului real, ci și a beneficiului nerealizat, precum și plata de dobânzi. În măsura în care articolul 3 alineatele (1) și (2) din Directiva 2014/104 reafirmă această jurisprudență, măsurile naționale de transpunere a acestor dispoziții trebuie să se aplice cu efect imediat tuturor acțiunilor în despăgubire care intră în domeniul de aplicare al aceleiași directive.

Totuși, acest drept la despăgubiri nu privește normele referitoare la repartizarea cheltuielilor de judecată în cadrul procedurilor judiciare, fapt demonstrat de excluderea problemei cheltuielilor de judecată din domeniul de aplicare al Directivei 2014/104.

2. Domeniu de aplicare temporal

2.1. Dispoziții de drept material ale directivei

2.1.1. Dispoziții care reglementează termenul de prescripție a acțiunilor în despăgubire

Hotărârea din 22 iunie 2022, Volvo și DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))¹⁸

„Trimitere preliminară – Înțelegeri – Articolul 101 TFUE – Directiva 2014/104/UE – Articolele 10, 17 și 22 – Acțiuni în despăgubire în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență

¹⁸ Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica I.2.1.3, intitulată „Dispoziții care stabilesc o prezumție simplă privind existența unui prejudiciu rezultat dintr-o înțelegere”, la rubrica I.2.2.2, intitulată „Dispoziții care reglementează cuantificarea prejudiciului”, și la rubrica V, „Regimul termenelor de prescripție”.

a Uniunii Europene – Termen de prescripție – Presumție simplă privind existența unui prejudiciu – Cuantificarea prejudiciului suferit – Transpunere tardivă a directivei – Aplicare în timp – Dispoziții de drept material și procedural”

Sesizată cu titlu preliminar, Curtea arată că articolul 10 din Directiva 2014/104, care stabilește normele privind prescrierea acțiunilor în despăgubire pentru încălcările dreptului concurenței, constituie o dispoziție de drept material, care nu se aplică retroactiv.

Prin decizia din 19 iulie 2016¹⁹, Comisia Europeană a constatat că, prin faptul că s-au înțeles, pe de o parte, asupra prețurilor camioanelor în Spațiul Economic European (SEE) din 1997 până în 2011 și, pe de altă parte, asupra calendarului și repercutării costurilor aferente introducerii tehnologiilor în materie de emisii impuse prin normele EURO 3-EURO 6, Volvo și DAF Trucks au participat, alături de alți constructori de camioane, la o înțelegere contrară normelor dreptului Uniunii care interzic înțelegerile²⁰. Un comunicat de presă a fost difuzat chiar în ziua adoptării acestei decizii și a fost publicat un rezumat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 6 aprilie 2017²¹.

Întrucât a cumpărat, în cursul anilor 2006 și 2007, trei camioane fabricate de Volvo și DAF Trucks, RM a sesizat Juzgado de lo Mercantil de León (Tribunalul Comercial din León, Spania) cu o acțiune având ca obiect repararea prejudiciului suferit ca urmare a înțelegerii constatate de Comisie. Această acțiune, introdusă la 1 aprilie 2018, a fost declarată admisibilă de Tribunalul Comercial din León, în special în raport cu termenul de prescripție de cinci ani prevăzut de legislația spaniolă care transpune Directiva 2014/104 privind despăgubirea victimelor practicilor anticoncurențiale. Tribunalul Comercial din León s-a întemeiat și pe prezumția stabilită de această legislație de transpunere potrivit căreia orice înțelegere cauzează un prejudiciu și a exercitat posibilitatea prevăzută de aceeași legislație de a estima quantumul prejudiciului produs lui RM. Volvo și DAF Trucks au fost, așadar, obligate să îi plătească lui RM o despăgubire reprezentând 15 % din prețul de achiziție a camioanelor în cauză.

Volvo și DAF Trucks au declarat apel împotriva acestei hotărâri la Audiencia Provincial de León (Curtea Provincială din León, Spania), contestând aplicabilitatea Directivei 2014/104 și a legislației spaniole de transpunere pentru motivul că înțelegerea încetase înainte de intrarea în vigoare a acestei directive.

În acest context, Curtea Provincială din León a sesizat Curtea cu mai multe întrebări preliminare prin care solicita să se stabilească dacă articolul 10 și articolul 17 alineatele (1) și (2) din Directiva 2014/104, care stabilesc normele:

¹⁹ Decizia C(2016)4673 final a Comisiei din 19 iulie 2016 referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul AT.39824 – Camioane).

²⁰ Articolul 101 TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE.

²¹ JO 2017, C 108, p. 6.

- privind prescrierea acțiunilor în despăgubire pentru încălcările dreptului concurenței;
- privind cuantificarea prejudiciului care rezultă din astfel de încălcări și
- privind prezumția existenței acestui prejudiciu,

sunt aplicabile unei acțiuni în despăgubire care, deși privește o înțelegere care a încetat înainte de intrarea în vigoare a acestei directive, a fost introdusă după intrarea în vigoare a dispozițiilor de transpunere a acesteia în dreptul național.

Aprecierea Curții

În ceea ce privește domeniul de aplicare temporal al Directivei 2014/104, Curtea amintește mai întâi că această directivă interzice, pe de o parte, aplicarea retroactivă a oricărei reglementări naționale care transpune dispozițiile de drept material pe care le prevede și, pe de altă parte, aplicarea oricărei reglementări naționale care transpune dispozițiile directivei ce nu sunt de drept material în cazul acțiunilor în despăgubire introduse înainte de 26 decembrie 2014.

În ceea ce privește aplicabilitatea în timp a articolului 10 din Directiva 2014/104, care stabilește normele privind prescrierea acțiunilor în despăgubire pentru încălcările dreptului concurenței, Curtea arată în continuare că astfel de norme protejează atât persoana vătămată, cât și persoana răspunzătoare pentru prejudiciu. Reiese, în plus, dintr-o jurisprudență a Curții că termenele de prescripție, prin faptul că determină stingerea acțiunii în justiție, se raportează la dreptul material. Prin urmare, articolul 10 din Directiva 2014/104 este o dispoziție de drept material, pentru care aplicarea retroactivă a dispozițiilor de transpunere este exclusă în temeiul directivei.

Hotărârea din 18 aprilie 2024 (Marea Cameră), Heureka Group (Comparatoare de prețuri online) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))²²

„Trimitere preliminară – Articolul 102 TFUE – Principiul efectivității – Acțiuni în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență – Directiva 2014/104/UE – Transpunere tardivă a directivei – Aplicare în timp – Articolul 10 – Termen de prescripție – Modalitățile dies a quo – Încetarea încălcării – Cunoașterea informațiilor indispensabile pentru introducerea acțiunii în despăgubire – Publicarea în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene a rezumatului deciziei Comisiei Europene de constatare a unei încălcări a normelor de concurență – Efect obligatoriu al unei decizii a Comisiei care nu este încă definitivă – Suspendarea sau întreruperea termenului de prescripție pe durata investigației Comisiei sau până la data la care decizia sa devine definitivă”

În această cauză preliminară, Curtea confirmă că articolul 10 din Directiva 2014/104 este o dispoziție de drept material care nu se aplică retroactiv.

²² Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica V, intitulată „Regimul termenelor de prescripție”.

Prin decizia din 27 iunie 2017²³, Comisia Europeană a constatat că, începând din februarie 2013, Google a încălcat articolul 102 TFUE abuzând de poziția sa dominantă existentă pe 13 piețe naționale ale serviciilor de căutare generală, printre care și cea din Republica Cehă, prin scăderea traficului de pe paginile sale de rezultate de căutare generală către comparatoarele concurente de produse și prin creșterea traficului către propriul comparator de produse. Un rezumat al acestei decizii a fost publicat la 12 ianuarie 2018 în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*²⁴.

În iunie 2020, Heureka Group a.s. (denumită în continuare „Heureka”), o societate cehă care își desfășoară activitatea pe piața serviciilor de comparare a prețurilor de vânzare, a introdus la Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă) o acțiune având ca obiect obligarea Google la repararea prejudiciului rezultat din încălcarea articolului 102 TFUE constatată în decizia Comisiei și săvârșită în Republica Cehă în perioada cuprinsă între luna februarie 2013 și 27 iunie 2017. Potrivit Heureka, acțiunile anticoncurențiale ale Google au diminuat numărul de accesări ale portalului său Heureka.cz.

În apărare, Google a invocat prescripția, cel puțin în parte, a dreptului la despăgubiri al Heureka.

În această privință, Tribunalul Municipal din Praga precizează că normele naționale aplicabile acțiunii formulate de Heureka prevăd un termen de prescripție de trei ani care începe să curgă, independent și separat pentru fiecare prejudiciu parțial care rezultă dintr-o încălcare a normelor de concurență, din momentul în care persoana prejudiciată a luat cunoștință sau s-ar putea considera că a luat cunoștință de faptul că a suferit un atare prejudiciu parțial, precum și de identitatea persoanei care este obligată la repararea acestuia. În schimb, pentru ca acest termen să înceapă să curgă, nu este necesar ca persoana prejudiciată să fi luat cunoștință de faptul că comportamentul în cauză constituie o încălcare a legislației în materie de concurență și nici ca încălcarea vizată să fi încetat. În plus, normele naționale aplicabile nu impun suspendarea sau întreruperea acestui termen pe durata investigației Comisiei privind încălcarea. Acest termen nu poate fi nici suspendat, cel puțin până la un an de la data la care decizia Comisiei de constatare a aceleiași încălcări rămâne definitivă.

Potrivit Tribunalului Municipal din Praga, rezultă că, în speță, fiecare căutare generală efectuată pe site-ul Google care a condus la plasarea și la afișarea unor rezultate mai favorabile pentru serviciul de comparare a prețurilor al Google ar fi făcut să curgă un nou termen de prescripție autonom.

Pe de altă parte, întrucât Directiva 2014/104 a fost transpusă cu întârziere în dreptul ceh, Tribunalul Municipal din Praga arată că încălcarea imputată societății Google a încetat după expirarea termenului de transpunere a acestei directive, și anume la 27 decembrie

²³ Decizia C(2017)4444 final a Comisiei din 27 iunie 2017 privind o procedură inițiată în temeiul articolului 102 [TFUE] și al articolului 54 din Acordul privind SEE [Cazul AT.39740 – Motorul de căutare Google(Shopping)].

²⁴ JO 2018, C 9, p. 11.

2016, dar aparent înainte de data intrării în vigoare a legislației de transpunere, la 1 septembrie 2017.

În lumina celor ce precedă, Tribunalul Municipal din Praga a adresat Curții mai multe întrebări preliminare prin care a solicitat în esență să se stabilească dacă articolul 10 din Directiva 2014/104 și/sau articolul 102 TFUE și principiul efectivității se opun unei reglementări naționale, precum cea în discuție în litigiul principal, privind prescripția acțiunilor în despăgubire referitoare la încălcări continue ale normelor dreptului concurenței al Uniunii.

Aprecierea Curții

Pentru a răspunde la întrebările preliminare, Curtea examinează aplicabilitatea în timp a articolului 10 din Directiva 2014/104, care stabilește durata minimă a termenului de prescripție aplicabil acțiunilor în despăgubire pentru încălcările dreptului concurenței și momentul cel mai curând de la care acest termen de prescripție poate începe să curgă, precum și împrejurările în care trebuie suspendat sau întrerupt.

În această privință, Curtea amintește că articolul 10 din Directiva 2014/104 este o dispoziție de drept material, astfel încât, în conformitate cu articolul 22 alineatul (1) din această directivă, statele membre trebuie să se asigure că dispozițiile de transpunere a acestui articol nu se aplică retroactiv.

2.1.2. Dispoziții care stabilesc o prezumție irefragabilă privind existența unei încălcări a legislației în materie de concurență

Hotărârea din 20 aprilie 2023, Repsol Comercial de Productos Petrolíferos (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Restricții verticale ale concurenței – Articolul 101 alineatele (1) și (2) TFUE – Principiul efectivității – Regulamentul (CE) nr. 1/2003 – Articolul 2 – Directiva 2014/104/UE – Articolul 9 alineatul (1) – Efect obligatoriu al deciziilor definitive ale autorităților naționale de concurență prin care se constată o încălcare a normelor dreptului concurenței – Aplicare în timp și materială – Acțiuni în despăgubire și în declararea nulității pentru încălcări ale dispozițiilor legislației Uniunii în materie de concurență”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus²⁵, Curtea arată că articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2014/104, care stabilește o prezumție irefragabilă referitoare la existența unei încălcări a legislației în materie de concurență, trebuie calificată drept normă de fond în sensul articolului 22 din această directivă, care

²⁵ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.1, intitulată „Domeniu de aplicare material”.

nu se aplică retroactiv, din moment ce privește existența unuia dintre elementele constitutive ale răspunderii civile pentru încălcările normelor dreptului concurenței.

Ținând seama de natura materială a articolului 9 din Directiva 2014/104, precum și de mecanismul de funcționare al acestei dispoziții, Curtea subliniază că momentul față de care trebuie să se stabilească dacă prezumția irefragabilă vizată de dispoziția menționată este aplicabilă *ratione temporis* este cel care corespunde datei la care decizia autorității naționale în materie de concurență în cauză a rămas definitivă. Or, în speță, Directiva 2014/104 nu a fost transpusă în dreptul spaniol în cadrul termenului său de transpunere. Astfel, întrucât deciziile autorităților spaniole în materie de concurență au rămas definitive anterior datei de expirare a acestui termen, situațiile în discuție în litigiul principal erau, așadar, împlinite. Rezultă că, în speță, articolul 9 alineatul (1) din această directivă nu este aplicabil *ratione temporis*. În aceste condiții, Curtea consideră că, în speță, este necesar să se examineze reglementarea națională în raport cu articolul 101 TFUE, astfel cum este pus în aplicare prin articolul 2 din Regulamentul nr. 1/2003.

2.1.3. Dispoziții care stabilesc o prezumție simplă privind existența unui prejudiciu rezultat dintr-o înțelegere

Hotărârea din 22 iunie 2022, Volvo și DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Trimitere preliminară – Înțelegeri – Articolul 101 TFUE – Directiva 2014/104/UE – Articolele 10, 17 și 22 – Acțiuni în despăgubire în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a Uniunii Europene – Termen de prescripție – Prezumție simplă privind existența unui prejudiciu – Cuantificarea prejudiciului suferit – Transpunere tardivă a directivei – Aplicare în timp – Dispoziții de drept material și procedural”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus²⁶, Curtea subliniază că articolul 17 alineatul (2) din Directiva 2014/104, care stabilește o prezumție simplă privind existența prejudiciului rezultat dintr-o înțelegere, este direct legat de angajarea răspunderii civile extracontractuale a autorului infracțiunii în cauză și afectează, în consecință, în mod direct situația juridică a acestuia. Întrucât o astfel de normă poate fi calificată drept normă de drept material, Curtea consideră că articolul 17 alineatul (2) din Directiva 2014/104 are o natură materială în sensul acesteia, astfel încât este interzisă o aplicare retroactivă a dispozițiilor care o transpun în dreptul spaniol.

Din moment ce faptul identificat de legiuitorul Uniunii ca permițând să se prezume existența unui prejudiciu în temeiul articolului 17 alineatul (2) din Directiva 2014/104 este prezența unei înțelegeri, interdicția aplicării retroactive a acestei dispoziții și a

²⁶ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.2.1.1, intitulată „Dispozițiile care reglementează termenul de prescripție a acțiunilor în despăgubire”. Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica I.2.2.2, intitulată „Dispoziții care reglementează cuantificarea prejudiciului”, și la rubrica V, „Regimul termenelor de prescripție”.

legislației de transpunere presupune că acestea nu pot fi aplicabile unei acțiuni în despăgubire care, deși introdusă după intrarea în vigoare a dispozițiilor ce transpun tardiv în dreptul spaniol directiva menționată, privește o încălcare a dreptului concurenței care a încetat înainte de data expirării termenului de transpunere a acestei directive.

2.2. Dispoziții ale directivei care nu sunt de drept material

2.2.1. Dispoziții care conferă instanțelor naționale posibilitatea de a dispune divulgarea probelor

Hotărârea din 10 noiembrie 2022, PACCAR ș.a. (C-163/21, [EU:C:2022:863](#))²⁷

„Trimitere preliminară – Concurență – Repararea prejudiciului cauzat printr-o practică interzisă la articolul 101 alineatul (1) TFUE – Acorduri coluzive privind stabilirea prețurilor și creșterea prețurilor brute ale camioanelor în Spațiul Economic European (SEE) – Directiva 2014/104/UE – Norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Articolul 22 alineatul (2) – Aplicabilitate ratione temporis – Articolul 5 alineatul (1) primul paragraf – Noțiunea de probe relevante pe care le controlează pârâtul sau un terț – Articolul 5 alineatul (2) – Divulgarea anumitor elemente de probă sau a unor categorii relevante de probe pe baza unor elemente de fapt disponibile în mod rezonabil – Articolul 5 alineatul (3) – Examinare a proporționalității cererii de divulgare a probelor – Evaluare comparativă a intereselor legitime ale părților și ale terților – Întinderea obligațiilor rezultate din aceste dispoziții”

Sesizată cu titlu preliminar, Curtea arată că articolul 5 din Directiva 2014/104, care reglementează divulgarea probelor relevante pe care le controlează pârâtul sau un terț, nu constituie o dispoziție de drept material în sensul articolului 22 alineatul (2) din această directivă, iar măsurile naționale de transpunere aferente nu se aplică, așadar, acțiunilor în despăgubire introduse înainte de 26 decembrie 2014.

Prin decizia din 19 iulie 2016²⁸, Comisia Europeană a constatat că, prin faptul că s-au înțeles, pe de o parte, asupra prețurilor camioanelor în Spațiul Economic European (SEE) din anul 1997 până în anul 2011 și, pe de altă parte, asupra calendarului și a transferului costurilor aferente introducerii tehnologiilor în materie de emisii impuse prin normele Euro 3-Euro 6, PACCAR, DAF Trucks și DAF Trucks Deutschland (denumite în continuare „constructorii în discuție”) au participat, alături de alți constructori de camioane, la o înțelegere contrară normelor dreptului Uniunii care interzic înțelegerile²⁹.

²⁷ Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica III.1, intitulată „Obligația de divulgare a probelor pe care le controlează pârâtul sau un terț”.

²⁸ Decizia C(2016)4673 final a Comisiei din 19 iulie 2016 referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul AT.39824 – Camioane).

²⁹ Articolul 101 TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE.

La 25 martie 2019, 45 de părți care s-au prezentat drept cumpărători de camioane ce puteau intra în sfera de aplicare a încălcării constatate prin decizia din 19 iulie 2016 au sesizat Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona (Tribunalul Comercial nr. 7 din Barcelona, Spania) cu o cerere de acces la diferite elemente de probă deținute de constructorii în discuție cu scopul de a solicita despăgubiri pentru prejudiciul rezultat din încălcarea constatată prin decizia din 19 iulie 2016. În această privință, părțile respective au invocat nevoia de a obține anumite mijloace de probă pentru a cuantifica creșterea artificială a prețurilor, în special pentru a compara prețurile recomandate înainte, în timpul și după perioada înțelegerii în cauză. Constructorii în discuție au contestat această cerere, arătând printre altele că unele dintre documentele solicitate ar necesita o elaborare ad-hoc.

Dat fiind că accesul la elementele de probă vizate de cererea în litigiu se întemeia pe o dispoziție a legislației spaniole care a transpus articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104, Tribunalul Comercial nr. 7 din Barcelona a sesizat Curtea cu o întrebare preliminară prin care a solicitat în esență să se stabilească dacă divulgarea probelor relevante menționată la acest articol privește numai documente aflate în posesia pârâtului sau a unui terț care există deja sau dacă, dimpotrivă, poate fi vorba despre documente noi pe care aceștia din urmă ar trebui să le creeze prin reunirea sau clasificarea unor date aflate în posesia lor.

Aprecierea Curții

Curtea precizează condițiile de aplicare în timp a articolului 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104, amintind de la bun început că articolul 22 din această directivă stabilește în mod expres condiții de aplicare în timp a dispozițiilor sale, după cum acestea sunt sau nu despre dispoziții de drept material, din perspectiva dreptului Uniunii.

În speță, Curtea arată că posibilitatea de a dispune divulgarea probelor relevante pe care le controlează pârâtul sau un terț, în condițiile prevăzute la articolul 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104, se numără printre competențele speciale pe care trebuie să le aibă instanțele naționale în cadrul examinării litigiilor privind acțiunile în despăgubire având ca obiect repararea prejudiciului suferit ca urmare a încălcărilor legislației în materie de concurență. Or, prin această cerință, dispoziția respectivă urmărește să remedieze asimetria informațională ce caracterizează, în principiu, aceste litigii în detrimentul părții vătămate. Cu toate acestea, obiectul său nu privește decât măsurile procedurale aplicabile în fața instanțelor naționale, fără să afecteze în mod direct situația juridică a părților.

În aceste condiții, articolul 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104 nu figurează printre dispozițiile de drept material ale directivei respective, în sensul articolului 22 alineatul (1) din aceasta, ci printre dispozițiile „în afara” acestora, prevăzute la articolul 22 alineatul (2) din directiva amintită, pe care această dispoziție le declară aplicabile acțiunilor introduse după 26 decembrie 2014. Rezultă că articolul 5 alineatul

(1) primul paragraf din Directiva 2014/104 este aplicabil acțiunii cu care a fost sesizată instanța de trimitere, din moment ce aceasta a fost introdusă la 25 martie 2019.

Hotărârea din 12 ianuarie 2023, RegioJet (C-57/21, [EU:C:2023:6](#))³⁰

„Trimitere preliminară – Concurență – Abuz de poziție dominantă – Norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Directiva 2014/104/UE – Articolele 5 și 6 – Divulgarea probelor – Probe incluse în dosarul unei autorități în materie de concurență – Procedură pendinte în fața Comisiei Europene referitoare la o încălcare a normelor de concurență – Procedură națională referitoare la o acțiune în reparație care vizează aceeași încălcare – Condiții privind divulgarea probelor”

În această hotărâre preliminară, Curtea constată că articolele 5 și 6 din Directiva 2014/104, care vizează, pe de o parte, divulgarea probelor relevante pe care le controlează pârâtul sau un terț, și, pe de altă parte, divulgarea de probe incluse în dosarul unei autorități în materie de concurență, au caracterul unor dispoziții care nu sunt de drept material prevăzute la articolul 22 alineatul (2) din directiva menționată.

În cursul anului 2015, RegioJet, operator de transport feroviar de persoane pe ruta Praga-Ostrava, a introdus la Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă) o acțiune în despăgubire împotriva České dráhy, operatorul de transport feroviar național ceh, având ca obiect repararea prejudiciului suferit ca urmare a unor pretense încălcări ale dreptului concurenței săvârșite de aceasta din urmă.

În anul 2012, autoritatea cehă în materie de concurență deschisese deja o procedură administrativă privind un posibil abuz de poziție dominantă săvârșit de České dráhy, care a fost suspendată în anul 2016, după deschiderea de către Comisia Europeană a unei proceduri privind aceleași acțiuni.

În cadrul acțiunii sale în despăgubire, RegioJet a depus la Tribunalul Municipal din Praga o cerere de divulgare a mai multe documente despre care presupunea că se aflau în posesia České dráhy. Autoritatea cehă în materie de concurență a indicat însă că documentele solicitate de care dispunea în cadrul procedurii administrative, ca și celelalte documente solicitate, care constituie, împreună cu acestea din urmă, un ansamblu coerent, nu puteau fi divulgate până la încheierea definitivă a acestei proceduri.

Cu toate acestea, după ce a sesizat Comisia cu privire la acest aspect, Tribunalul Municipal din Praga a admis cererea de divulgare de documente și a dispus ca České dráhy să depună la dosar documente care conțin informații pregătite în mod expres de această societate în vederea procedurii în fața autorității de concurență cehă, precum și

³⁰ Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica III.2, intitulată „Obligația de divulgare a probelor în prezența unei proceduri pendinte în fața Comisiei”.

informații păstrate în afara cadrului procedurii menționate. Aceeași instanță a hotărât în plus să suspende procedura pe fond privind acțiunea în despăgubire până la încheierea procedurii inițiate de Comisie.

Decizia prin care se dispune divulgarea documentelor a fost confirmată în apel de Vrchní soud v Praze (Curtea Superioară din Praga, Republica Cehă), care, pentru a asigura protecția mijloacelor de probă divulgate, le-a pus sub sechestru.

Chemată să se pronunțe, în calitate de instanță sesizată cu un recurs, asupra legalității deciziei Curții Superioare din Praga, Nejvyšší soud (Curtea Supremă, Republica Cehă) a decis să solicite Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea Directivei 2014/104 privind despăgubirea victimelor practicilor anticoncurențiale, ale cărei articole 5 și 6 prevăd norme în materia divulgării probelor solicitate în vederea unei acțiuni în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul unor încălcări ale dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii³¹.

Aprecierea Curții

Curtea amintește că Directiva 2014/104 stabilește în mod expres condițiile de aplicare în timp a dispozițiilor pe care le prevede, după cum acestea sunt sau nu dispoziții materiale, din perspectiva dreptului Uniunii.

În speță, Curtea arată că posibilitatea de a dispune divulgarea probelor relevante deținute de pârât sau de un terț, în condițiile prevăzute la articolele 5 și 6 din Directiva 2014/104, nu privește decât măsurile procedurale aplicabile în fața instanțelor naționale, fără a afecta în mod direct situația juridică a părților.

În aceste condiții, pe de o parte, articolele 5 și 6 din Directiva 2014/104 nu figurează printre dispozițiile de drept material ale directivei respective, în sensul articolului 22 alineatul (1) din aceasta, și fac, așadar, parte din celelalte dispoziții prevăzute la articolul 22 alineatul (2) din directiva menționată, pe care această dispoziție le declară aplicabile acțiunilor introduse după 26 decembrie 2014. Pe de altă parte, întrucât legiuitorul ceh a decis că dispozițiile naționale care urmăresc transpunerea dispozițiilor procedurale ale Directivei 2014/104 se aplică, în mod direct și necondiționat, și acțiunilor introduse înainte de data transpunerii în dreptul intern a acestei directive, dar ulterior datei de 26 decembrie 2014, rezultă că articolele 5 și 6 din directiva menționată sunt aplicabile acțiunii cu care instanța de trimitere a fost sesizată, având în vedere că aceasta a fost introdusă în anul 2015.

³¹ Articolul 5 din această directivă prevede normele care, împreună, formează un regim general în materia divulgării probelor solicitate în vederea unei acțiuni în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul unor încălcări ale dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene. În completarea acestei dispoziții, articolul 6 din directiva respectivă prevede normele specifice privind divulgarea probelor incluse în dosarele autorităților însărcinate cu punerea în aplicare a normelor de concurență.

2.2.2. Dispoziții privind cuantificarea prejudiciului

Hotărârea din 22 iunie 2022, Volvo și DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Trimitere preliminară – Înțelegeri – Articolul 101 TFUE – Directiva 2014/104/UE – Articolele 10, 17 și 22 – Acțiuni în despăgubire în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a Uniunii Europene – Termen de prescripție – Prezumție simplă privind existența unui prejudiciu – Cuantificarea prejudiciului suferit – Transpunere tardivă a directivei – Aplicare în timp – Dispoziții de drept material și procedural”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus³², Curtea arată că, urmărind în special să confere instanțelor naționale posibilitatea de a estima quantumul prejudiciului suferit atunci când este practic imposibil sau excesiv de dificil să îl cuantifice cu precizie pe baza elementelor de probă disponibile, articolul 17 alineatul (1) din Directiva 2014/104 are ca obiectiv reducerea nivelului probatoriu necesar în vederea stabilirii quantumului prejudiciului care rezultă dintr-o încălcare a normelor dreptului concurenței.

Având în vedere jurisprudența sa potrivit căreia normele referitoare la sarcina probei și la nivelul probatoriu necesar sunt, în principiu, calificate drept norme procedurale, Curtea concluzionează că articolul 17 alineatul (1) din Directiva 2014/104 constituie o dispoziție procedurală în sensul acestei directive, pentru care este exclusă aplicarea dispozițiilor de transpunere în cazul acțiunilor introduse înainte de 26 decembrie 2014.

Întrucât RM a introdus acțiunea la 1 aprilie 2018, această acțiune, deși privește o încălcare care a încetat înainte de intrarea în vigoare a Directivei 2014/104, intră, în consecință, în domeniul de aplicare temporal al articolului 17 alineatul (1) din această directivă.

2.3. Aplicare în timp a dispozițiilor directivei care reafirmă jurisprudența existentă

Hotărârea din 16 februarie 2023, Tráficos Manuel Ferrer (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Repararea prejudiciului cauzat de o practică interzisă prin articolul 101 alineatul (1) TFUE – Decizie a Comisiei prin care se constată existența unor acorduri coluzive privind stabilirea prețurilor și creșterea prețurilor brute ale unor camioane în Spațiul Economic European (SEE) – Normă de procedură civilă națională care prevede, în cazul admiterii parțiale a cererii, că cheltuielile de judecată rămân în sarcina fiecărei părți, cu excepția unui

³² În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.2.1.1, intitulată „Dispoziții care reglementează termenul de prescripție a acțiunilor în despăgubire”. Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica I.2.1.3, intitulată „Dispoziții care stabilesc o prezumție simplă privind existența unui prejudiciu rezultat dintr-o înțelegere”, și la rubrica V, „Regimul termenelor de prescripție”.

comportament abuziv – Autonomie procedurală a statelor membre – Principiile efectivității și echivalenței – Directiva 2014/104/UE – Obiective și echilibru de ansamblu – Articolul 3 – Dreptul la despăgubirea integrală a prejudiciului suferit – Articolul 11 alineatul (1) – Răspunderea în solidar a autorilor unei încălcări a dreptului concurenței – Articolul 17 alineatul (1) – Posibilitate de estimare de către o instanță națională a prejudiciului – Condiții – Caracter practic imposibil sau excesiv de dificil al cuantificării prejudiciului – Articolul 22 – Aplicare în timp”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus³³, Curtea constată că, amintind, la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2014/104, obligația statelor membre de a se asigura că orice persoană fizică sau juridică care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență poate solicita și obține despăgubiri integrale pentru prejudiciul respectiv și definind repararea integrală a prejudiciului, la articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată, ca fiind dreptul la despăgubiri pentru pierderea efectivă și pentru pierderea de profit plus plata dobânzii, legiuitorul Uniunii a intenționat să reafirme jurisprudența existentă, astfel cum reiese din considerentul (12) al acestei directive, astfel încât măsurile naționale de transpunere a acestor dispoziții trebuie să se aplice în mod obligatoriu și cu efect imediat tuturor acțiunilor în despăgubiri care intră în domeniul de aplicare al aceleiași directive, după cum confirmă articolul 22 alineatul (2) din aceasta.

De asemenea, articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2014/104, în măsura în care prevede posibilitatea ca partea care introduce o cerere în despăgubire întemeiată pe existența unui prejudiciu cauzat de un comportament anticoncurențial să adreseze această cerere numai unuia dintre autorii acestui comportament, trebuie considerat o dispoziție care codifică jurisprudența Curții și se numără printre dispozițiile directivei menționate cu privire la care măsurile naționale de transpunere se aplică imediat.

II. Entități răspunzătoare pentru repararea prejudiciului

Hotărârea din 14 martie 2019, Skanska Industrial Solutions ș.a. (C-724/17, [EU:C:2019:204](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Articolul 101 TFUE – Repararea prejudiciului cauzat printr-o înțelegere interzisă de acest articol – Determinarea entităților răspunzătoare pentru plata despăgubirilor – Succesiune de entități juridice – Noțiunea de «întreprindere» – Criteriul continuității economice”

În această cauză preliminară, Curtea aduce precizări cu privire la identificarea debitorului acțiunii în repararea prejudiciului cauzat de încălcările legislației Uniunii în materie de concurență în cazul unei succesiuni de entități juridice.

³³ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.1, intitulată „Domeniul de aplicare material”. Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica IV, intitulată „Estimarea prejudiciului”.

În perioada 1994-2002, pe piața asfaltului din Finlanda a fost pusă în aplicare o înțelegere. Aceasta avea ca obiect împărțirea piețelor, tarifele și supunerea ofertelor pentru contracte, acoperea întreg teritoriul acestui stat membru și era susceptibilă să afecteze de asemenea comerțul dintre statele membre. În perioada 2000-2003, societățile pârâte au dobândit totalitatea acțiunilor mai multor societăți participante la înțelegere, pe care ulterior le-au dizolvat în urma unor proceduri de lichidare voluntară. Printr-o hotărâre din 29 septembrie 2009, Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă, Finlanda) a sancționat participanții la înțelegere pentru încălcarea Legii finlandeze privind restricțiile asupra concurenței și a dispozițiilor din Tratatul FUE referitoare la înțelegeri.

În temeiul acestei hotărâri, orașul finlandez Vantaa a intenționat să obțină de la societățile cumpărătoare, ca reparare a prejudiciului cauzat prin înțelegere, daune interese, care nu i-au fost acordate pentru motivul că normele aplicabile în materie de răspundere civilă cuprinse în dreptul finlandez prevăd că este răspunzătoare numai entitatea juridică ce a produs prejudiciul.

Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, instanța de trimitere a solicitat în esență să se stabilească dacă dispozițiile din Tratatul FUE referitoare la înțelegeri trebuie să fie interpretate în sensul că, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, societățile cumpărătoare pot fi ținute răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat de această înțelegere.

Curtea a statuat că chestiunea privind determinarea entității ținute să repare prejudiciul cauzat printr-o înțelegere este reglementată în mod direct de dreptul Uniunii. Întrucât răspunderea pentru prejudiciul care a rezultat din încălcări ale normelor Uniunii privind concurența are un caracter personal, revine întreprinderii care încalcă aceste norme obligația de a răspunde pentru prejudiciul cauzat prin încălcare. Entitățile ținute să repare prejudiciul cauzat printr-o înțelegere sau printr-o practică interzisă de articolul 101 TFUE sunt întreprinderile, în sensul dispoziției menționate, care au participat la această înțelegere sau la această practică.

Această interpretare nu este repusă în discuție de argumentul Comisiei Europene, potrivit căruia ar rezulta din articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2014/104 că revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru sarcina de a determina entitatea ținută să repare acest prejudiciu, cu respectarea principiilor echivalenței și efectivității.

Astfel, această dispoziție din Directiva 2014/104, care, pe de altă parte, nu este aplicabilă *ratione temporis* faptelor în discuție în litigiul principal, se referă nu la determinarea entităților care au obligația de a repara un astfel de prejudiciu, ci la repartizarea răspunderii între entitățile respective și, prin urmare, nu conferă statelor membre competențe pentru a realiza această determinare.

Dimpotrivă, dispoziția menționată confirmă, asemenea articolului 1 din Directiva 2014/104, intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”, la alineatul (1) prima teză că persoanele răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat printr-o încălcare a legislației

Uniunii în materie de concurență sunt tocmai „întreprinderile” care au săvârșit această încălcare.

Acestea fiind precizate, Curtea amintește că noțiunea de „întreprindere”, în sensul articolului 101 TFUE, cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare, și desemnează o unitate economică chiar dacă, din punct de vedere juridic, această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice.

Prin urmare, atunci când o entitate care a săvârșit o încălcare a normelor Uniunii în materie de concurență face obiectul unei modificări juridice sau organizaționale, această modificare nu are neapărat ca efect crearea unei noi întreprinderi, exonerată de răspunderea pentru comportamentele contrare normelor de concurență ale entității precedente, în cazul în care din punct de vedere economic există o identitate între aceasta și noua entitate. Astfel, în cazul în care întreprinderi răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat printr-o astfel de încălcare ar putea eluda sancțiunile prin simplul fapt al modificării identității lor în urma restructurărilor, a cesiunilor sau a altor schimbări juridice sau organizaționale, ar fi compromise atât obiectivul urmărit de acest sistem, cât și efectul util al normelor respective.

În speță, rezultă că există continuitate economică între societățile cumpărătoare, pe de o parte, și societățile care au participat la înțelegerea în discuție, pe de altă parte. Societățile cumpărătoare au preluat deci răspunderea acestor din urmă societăți pentru prejudiciul cauzat de această înțelegere.

Hotărârea din 6 octombrie 2021 (Marea Cameră), Sumal (C-882/19, [EU:C:2021:800](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Repararea prejudiciului cauzat printr-o practică interzisă la articolul 101 alineatul (1) TFUE – Determinarea entităților răspunzătoare pentru reparație – Acțiune în reparație îndreptată împotriva filialei unei societăți-mamă și introdusă în urma unei decizii de constatare a participării doar a acestei societăți-mamă la o înțelegere – Noțiunea de «întreprindere» – Noțiunea de «unitate economică»”

Interpretând noțiunea de „întreprindere” utilizată la articolul 101 TFUE, Curtea precizează condițiile în care victimele unei înțelegeri interzise de acest articol au dreptul de a introduce o acțiune în repararea prejudiciului cauzat împotriva filialei unei societăți-mamă a cărei participare la această încălcare a fost constatată printr-o decizie a Comisiei.

Între anii 1997 și 1999, societatea Sumal SL a achiziționat două camioane de la Mercedes Benz Trucks España SL (denumită în continuare „MBTE”), care este o filială a grupului Daimler, a cărei societate-mamă este Daimler AG.

Prin decizia din 19 iulie 2016³⁴, Comisia Europeană a constatat săvârșirea de către Daimler AG a unei încălcări a normelor Uniunii prin care sunt interzise înțelegerile³⁵, prin faptul că aceasta din urmă încheiase, între luna ianuarie a anului 1997 și luna ianuarie a anului 2011, acorduri cu alți 14 producători europeni de camioane având ca obiect stabilirea prețurilor și majorarea prețurilor brute ale camioanelor în Spațiul Economic European (SEE).

În urma acestei decizii, Sumal a introdus o acțiune în despăgubire împotriva MBTE, prin care a solicitat plata sumei de 22 204,35 euro pentru prejudiciile rezultate din această înțelegere. Acțiunea introdusă de Sumal a fost însă respinsă de Juzgado de lo Mercantil n° 07 de Barcelona (Tribunalul Comercial nr. 07 din Barcelona, Spania) pentru motivul că MBTE nu era vizată în decizia Comisiei.

Sumal a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona, Spania). În acest context, instanța menționată ridică problema dacă și, eventual, în ce condiții o acțiune în despăgubire poate fi îndreptată împotriva unei filiale ca urmare a unei decizii a Comisiei prin care se constată practici anticoncurențiale ale societății-mamă a acesteia. În consecință, instanța amintită a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții această întrebare pe cale preliminară.

Aprecierea Curții

Conform unei jurisprudențe constante, orice persoană are dreptul să solicite „întreprinderilor” care au participat la o înțelegere sau la practici interzise în temeiul articolului 101 TFUE repararea prejudiciului cauzat prin aceste practici anticoncurențiale.

Dat fiind că aceste acțiuni în despăgubire fac parte integrantă din sistemul de punere în aplicare a normelor de concurență ale Uniunii, pe același temei ca punerea lor în aplicare de către autoritățile publice, noțiunea de „întreprindere” în sensul articolului 101 TFUE nu poate avea un domeniu de aplicare diferit în contextul aplicării de către Comisie a unor amenzi „întreprinderilor” (*public enforcement*) și în cel al acțiunilor în despăgubire introduse împotriva acestor „întreprinderi” la instanțele naționale (*private enforcement*).

În această privință, din modul de redactare a articolului 101 alineatul (1) TFUE reiese că autorii tratatelor au ales să utilizeze această noțiune de „întreprindere” pentru a desemna autorul unei încălcări a dreptului concurenței, care poate fi sancționat în temeiul acestei dispoziții, iar nu alte noțiuni, precum cele de „societate” sau de „persoană juridică”.

În același mod, din Directiva 2014/104, în special din articolul 2 punctul 2 din aceasta, rezultă că legiuitorul a definit „autorul încălcării”, care, potrivit acestei directive, are

³⁴ Decizia C(2016)4673 final a Comisiei din 19 iulie 2016 referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul AT.39824 – Camioane), al cărei rezumat a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 6 aprilie 2017 (JO 2017, C 108, p. 6).

³⁵ Articolul 101 TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE.

obligația să repare prejudiciul cauzat prin încălcarea legislației în materie de concurență imputabilă acestui autor, ca fiind „o întreprindere sau o asociere de întreprinderi care a săvârșit o încălcare a legislației în materie de concurență”.

Or, potrivit jurisprudenței Curții, noțiunea de „întreprindere” în sensul articolului 101 TFUE cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare, și desemnează astfel o unitate economică, chiar dacă din punct de vedere juridic aceasta din urmă este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice.

Atunci când se stabilește că o societate care aparține unei asemenea unități economice a încălcat articolul 101 alineatul (1) TFUE, astfel încât „întreprinderea” din care face parte a săvârșit încălcarea acestei dispoziții, noțiunea de „întreprindere” și, prin intermediul acesteia, noțiunea de „unitate economică” determină de plin drept o răspundere solidară între entitățile care compun unitatea economică la momentul săvârșirii încălcării.

În această privință, Curtea arată, în plus, că noțiunea de „întreprindere” utilizată la articolul 101 TFUE este o noțiune funcțională, astfel încât unitatea economică care o constituie trebuie să fie identificată din punctul de vedere al obiectului acordului în cauză.

Așadar, atunci când existența unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE a fost stabilită în sarcina unei societăți-mamă, victima acestei încălcări are posibilitatea de a încerca să angajeze răspunderea civilă a unei societăți-filială a acestei societăți-mamă, cu condiția ca victima să dovedească faptul că, având în vedere, pe de o parte, legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc cele două entități juridice și, pe de altă parte, existența unei legături concrete între activitatea economică a acestei societăți-filială și obiectul încălcării pentru care s-a stabilit răspunderea în sarcina societății-mamă, filiala respectivă constituia cu societatea-mamă a acesteia o unitate economică.

III. Divulgarea probelor în procedurile naționale

1. Obligația de divulgare a probelor pe care le controlează pârâtul sau un terț

Hotărârea din 10 noiembrie 2022, PACCAR ș.a. (C-163/21, [EU:C:2022:863](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Repararea prejudiciului cauzat printr-o practică interzisă la articolul 101 alineatul (1) TFUE – Acorduri coluzive privind stabilirea prețurilor și creșterea prețurilor brute ale camioanelor în Spațiul Economic European (SEE) – Directiva 2014/104/UE –

Norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Articolul 22 alineatul (2) – Aplicabilitate ratione temporis – Articolul 5 alineatul (1) primul paragraf – Noțiunea de probe relevante pe care le controlează pârâul sau un terț – Articolul 5 alineatul (2) – Divulgarea anumitor elemente de probă sau a unor categorii relevante de probe pe baza unor elemente de fapt disponibile în mod rezonabil – Articolul 5 alineatul (3) – Examinare a proporționalității cererii de divulgare a probelor – Evaluare comparativă a intereselor legitime ale părților și ale terților – Întinderea obligațiilor rezultate din aceste dispoziții”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus³⁶, Curtea a interpretat articolul 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104 în sensul că o cerere de divulgare a probelor poate privi, în anumite condiții, probe care trebuie create *ex novo* prin reunirea sau clasificarea unor informații pe care le controlează destinatarul cererii.

În această privință, Curtea începe prin a constata că, deși modul de redactare a dispoziției menționate conduce la concluzia că o cerere de divulgare a probelor nu poate privi decât probe preexistente, interpretarea acestei dispoziții trebuie să țină seama și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte.

În ceea ce privește, pe de o parte, contextul articolului 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104, Curtea observă că definiția termenului „probă” care figurează la articolul 2 punctul 13 din această directivă, care vizează „orice tip de mijloace de probă admisibile înaintea instanței naționale sesizate, în special înscrisuri și orice alte obiecte care conțin informații, indiferent de mediul de stocare a informației”, nu permite să se considere că probele a căror divulgare este solicitată corespund în mod necesar unor „documente” preexistente. În această privință, Curtea consideră că referirea la probe „pe care le controlează” pârâul sau un terț nu face decât să reflecte o situație de fapt legată de asimetria informațională evocată anterior, pe care legiuitorul Uniunii intenționează să o remedieze.

Potrivit Curții, această analiză este confirmată de interpretarea articolului 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104 în lumina alineatelor (2) și (3) ale acestui articol, care impun instanțelor naționale să se asigure de respectarea cerinței de specificitate a cererii de divulgare a probelor și, respectiv, de respectarea principiului proporționalității.

În ceea ce privește, pe de altă parte, finalitatea articolului 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104, Curtea amintește că adoptarea Directivei 2014/104 decurge din constatarea de către legiuitorul Uniunii a caracterului insuficient al combaterii comportamentelor anticoncurențiale la inițiativa Comisiei Europene și a autorităților naționale de concurență pentru a se asigura respectarea deplină a normelor de concurență ale Uniunii și, prin urmare, a necesității de a se facilita posibilitatea ca sfera privată să participe la sancțiunea pecuniară și, astfel, la prevenirea unor asemenea

³⁶ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.2.2.1, intitulată „Dispoziții care conferă instanțelor naționale posibilitatea de a dispune divulgarea probelor”.

comportamente. Or, competențele speciale pe care trebuie să le aibă instanțele naționale pentru a remedia asimetria informațională dintre părțile în cauză contribuie la atingerea acestui obiectiv.

Din această perspectivă, Curtea consideră că limitarea de la bun început a probelor a căror divulgare poate fi solicitată numai la documentele preexistente pe care le controlează pârâtul sau un terț ar putea, în anumite cazuri, să contravină obiectivului principal urmărit de Directiva 2014/104.

Totuși, Curtea subliniază, în sfârșit, că o asemenea interpretare a articolului 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104 nu afectează cu nimic aplicarea mecanismului de evaluare comparativă a intereselor în cauză, așa cum rezultă din alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol. Astfel, dat fiind că dispozițiile acestei directive trebuie să fie puse în aplicare cu respectarea drepturilor fundamentale și a principiilor recunoscute de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, instanțelor naționale sesizate cu o cerere de divulgare a probelor le revine sarcina de a limita divulgarea unor asemenea probe la ceea ce este relevant, proporțional și necesar, ținând seama de interesele legitime și de drepturile fundamentale ale părții căreia îi este adresată cererea, în conformitate cu articolul 5 alineatele (2) și (3) din directivă.

Astfel, Curtea concluzionează că articolul 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104 trebuie să fie interpretat în sensul că probele relevante pe care le controlează pârâtul sau un terț, a căror divulgare poate fi dispusă de instanțele naționale, nu se limitează la documentele aflate în posesia acestora care există deja, ci le includ și pe cele pe care partea căreia îi este adresată cererea de divulgare a probelor ar trebui să le creeze *ex novo*, prin reunirea sau clasificarea unor informații, a unor cunoștințe sau a unor date aflate în posesia sa, cu condiția respectării stricte de către aceste instanțe a obligației care le revine în temeiul alineatelor (2) și (3) ale articolului menționat, de a limita divulgarea probelor la ceea ce este relevant, proporțional și necesar, ținând seama de interesele legitime și de drepturile fundamentale ale părții căreia îi este adresată cererea.

2. Obligația de divulgare a probelor în cazul unei proceduri pendinte în fața Comisiei

Hotărârea din 12 ianuarie 2023, RegioJet (C-57/21, [EU:C:2023:6](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Abuz de poziție dominantă – Norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Directiva 2014/104/UE – Articolele 5 și 6 – Divulgarea probelor – Probe incluse în dosarul unei autorități în materie de concurență – Procedură pendinte în fața Comisiei Europene referitoare la o încălcare a normelor

de concurență – Procedură națională referitoare la o acțiune în reparație care vizează aceeași încălcare – Condiții privind divulgarea probelor”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus³⁷, Curtea precizează modalitățile potrivit cărora o instanță națională sesizată cu o acțiune în repararea prejudiciului cauzat de o înțelegere poate dispune divulgarea probelor relevante în pofida suspendării procedurii judiciare în considerarea unei proceduri pendinte în fața Comisiei privind înțelegerea în cauză.

În această privință, Curtea amintește că dispozițiile aplicabile divulgării de documente prevăzute la articolele 5-8 din Directiva 2014/104 reflectă o evaluare comparativă între, pe de o parte, eficacitatea acțiunilor desfășurate de autoritățile competente în domeniul concurenței și, pe de altă parte, efectivitatea acțiunilor în despăgubire introduse de persoanele care se consideră lezate de practici anticoncurențiale.

În consecință, deși, ținând seama de asimetria informațională ce caracterizează adesea litigiile privind acțiunile în despăgubire având ca obiect repararea prejudiciului suferit ca urmare a încălcărilor dreptului concurenței, Directiva 2014/104 urmărește să amelioreze accesul la probe al victimelor unor comportamente anticoncurențiale, aceasta îl încadrează de asemenea în mod strict.

În primul rând, articolul 5 din Directiva 2014/104 prevede un anumit număr de norme cu caracter general în materie de divulgare de probe în procedurile referitoare la acțiunile în despăgubire pentru încălcările dreptului concurenței.

În al doilea rând, articolul 6 din această directivă prevede norme specifice pentru divulgarea de probe cuprinse în dosarul unei autorități în materie de concurență, care demonstrează printre altele un nivel de protecție diferențiat în funcție de informațiile solicitate și de necesitatea de a menține eficacitatea procedurilor desfășurate la nivel public. Această dispoziție realizează astfel o distincție între mai multe categorii de probe.

În al treilea rând, trebuie arătat că, așa cum reiese din articolul 5 alineatul (3) și din articolul 6 alineatul (4) din Directiva 2014/104, aceasta prevede astfel un regim specific aplicabil cererilor de divulgare de probe în cadrul cărui cererile respective nu au fost admise în mod automat, ci sunt apreciate din perspectiva principiului proporționalității și ținând seama de circumstanțele și de interesele legitime existente. Instanța națională sesizată este, așadar, chemată să pună în aplicare un control al proporționalității riguros, ținând seama, dacă este cazul, de avizul pe care autoritatea în materie de concurență în cauză îl poate prezenta acestei instanțe, în conformitate cu articolul 6 alineatul (11) din Directiva 2014/104.

În lumina acestor precizări, Curtea abordează, mai întâi, întrebarea preliminară referitoare la aspectul dacă o instanță națională care este sesizată cu o acțiune în despăgubire privind o încălcare a dreptului concurenței poate dispune divulgarea de

³⁷ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.2.2.1, intitulată „Dispoziții care conferă instanțelor naționale posibilitatea de a dispune divulgarea probelor”.

probe suspendând în același timp procedura judiciară în considerarea unei proceduri administrative a Comisiei Europene care nu este încă încheiată.

În această privință, Curtea constată că articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 impune, desigur, instanțelor naționale să se abțină de la adoptarea unor decizii care pot intra în conflict cu o decizie preconizată de Comisie în cadrul procedurilor inițiate de aceasta și, în acest scop, să evalueze dacă este necesar să suspende procedura. Dintr-o interpretare de ansamblu a dispozițiilor Directivei 2014/104 rezultă însă că aceasta nu impune instanțelor naționale să suspende procedurile referitoare la acțiuni în despăgubire pentru încălcări ale normelor de concurență cu care sunt sesizate ca urmare a inițierii unei proceduri în fața Comisiei cu privire la aceleași încălcări.

Referitor la acest aspect, Curtea precizează că, atunci când o instanță dispune divulgarea de probe părților sau terților în cadrul unei acțiuni în despăgubire care a fost suspendată ca urmare a inițierii unei proceduri de către Comisie, instanța menționată nu adoptă, în principiu, o decizie care poate intra în conflict cu decizia preconizată de Comisie.

Instanța națională trebuie să limiteze însă divulgarea de probe la ceea ce este strict relevant, proporțional și necesar, evitând totodată posibilitatea ca o astfel de divulgare să interfereze în mod nejustificat cu investigația în curs desfășurată de Comisie. În acest scop, ea trebuie să efectueze o examinare exigentă cu privire la relevanța probelor solicitate, la legătura dintre aceste probe și cererea de despăgubire prezentată, la caracterul suficient al gradului de precizie a probelor respective și la proporționalitatea lor. În acest cadru, instanța națională trebuie de asemenea să țină seama de împrejurarea că procedura referitoare la acțiunea în despăgubire a fost sau nu suspendată.

În continuare, Curtea arată că suspendarea procedurii administrative naționale până când Comisia încheie investigația în cauza vizată nu constituie decât o măsură provizorie care nu poate fi asimilată unei încheieri a acestei proceduri.

Curtea precizează, în plus, că o legislație națională care limitează temporar divulgarea tuturor informațiilor prezentate în cursul unei proceduri administrative în materia concurenței nu este conformă cu articolul 6 alineatul (5) litera (a) și cu articolul 6 alineatul (9) din Directiva 2014/104.

Astfel, din modul de redactare a articolului 6 alineatul (5) din Directiva 2014/104, interpretat în lumina considerentului (25) al acesteia, reiese în mod neechivoc că protecția temporară conferită în temeiul acestei dispoziții nu privește orice informație care a fost prezentată unei autorități în materie de concurență, ci numai informațiile care au fost pregătite în mod specific în cadrul unei proceduri inițiate de autoritatea respectivă.

Această concluzie este confirmată de interpretare sistematică a Directivei 2014/104. În această privință, Curtea subliniază în special că faptul de a permite statelor membre să extindă sfera informațiilor a căror divulgare nu poate fi dispusă decât după încheierea procedurii, în sensul articolului 6 alineatul (5) din directiva menționată, ar conduce la o divulgare mai limitată a probelor, în contradicție cu logica articolului 5 alineatul (8) din această directivă, care autorizează în mod expres statele membre să adopte norme care conduc la o divulgare mai largă a probelor.

În sfârșit, Curtea arată că Directiva 2014/104 nu se opune ca o instanță națională, în aplicarea unui instrument procedural de drept național, să dispună divulgarea de probe cu unicul scop de a le pune sub sechestru și de a le divulga numai odată ce instanța va fi verificat dacă această divulgare trebuie să aștepte încheierea unei proceduri administrative în curs. Astfel, cu condiția respectării cerințelor care decurg din principiul proporționalității, un asemenea instrument procedural este de natură să contribuie la efectivitatea cererilor de despăgubire pentru încălcarea normelor de concurență, menținând în același timp protecția de care beneficiază anumite probe în temeiul articolului 6 alineatul (5) din Directiva 2014/104.

3. Obligația autorului cererii de divulgare de a dovedi caracterul plauzibil al cererii sale de despăgubiri

Hotărârea din 29 ianuarie 2026, *Meliá Hotels International* (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))

„Trimitere preliminară – Acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Directiva 2014/104/UE – Articolul 5 alineatul (1) – Domeniu de aplicare – Acțiune în constatare specială având ca obiect divulgarea de documente prealabilă introducerii eventuale a unei acțiuni în despăgubire – Aprecierea caracterului plauzibil al unei cereri de despăgubiri”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus³⁸, Curtea examinează, în plus, întrebarea preliminară, prin care i se solicită să stabilească dacă condiția prevăzută la articolul 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104, potrivit căreia obținerea probelor solicitate este subordonată prezentării de către reclamant a unei justificări motivate care să susțină caracterul plauzibil al cererii sale de despăgubiri, este îndeplinită în prezența unei decizii a Comisiei Europene prin care se constată o încălcare a legislației Uniunii în materie de concurență sub forma unei restrângeri verticale prin obiect.

În această privință, Curtea observă, mai întâi, că articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104 impune în esență ca persoana prejudiciată printr-o încălcare a legislației în

³⁸ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.1, intitulată „Domeniu de aplicare material”.

materie de concurență să prezinte, în susținerea cererii sale de divulgare de probe, o justificare motivată care să conțină fapte și probe disponibile în mod rezonabil și suficiente pentru a dovedi caracterul plauzibil al cererii sale de despăgubiri, adică caracterul plauzibil al existenței unei încălcări, a unui prejudiciu și a unei legături de cauzalitate între această încălcare și acest prejudiciu.

În ceea ce privește demonstrarea caracterului plauzibil al încălcării, Curtea arată în continuare că o decizie a Comisiei prin care se constată o încălcare a articolului 101 TFUE permite instanței naționale să constate că existența și, *a fortiori*, caracterul plauzibil al încălcării în cauză sunt dovedite, din moment ce instanța națională nu poate lua decizii contrare unei astfel de decizii. În schimb, decizia menționată nu este suficientă, ca atare, pentru a susține caracterul plauzibil al unei cereri de despăgubiri în orice împrejurare. În plus, în acest scop, trebuie să se demonstreze caracterul plauzibil al prejudiciului și al legăturii de cauzalitate.

În ceea ce privește demonstrarea caracterului plauzibil al prejudiciului, Curtea amintește, în plus, că articolul 17 alineatul (2) din Directiva 2014/104 stabilește o prezumție simplă referitoare la existența prejudiciului rezultat dintr-o înțelegere care, astfel cum rezultă din cuprinsul articolului 2 punctul 14 din această directivă, trebuie înțeleasă ca o restrângere orizontală a concurenței între doi sau mai mulți concurenți. Aceasta exclude, așadar, ca o astfel de prezumție simplă să se aplice unei restrângeri verticale a concurenței care implică întreprinderi neconcurente ce operează la niveluri diferite ale lanțului de producție sau de distribuție.

Astfel, deși, în prezența unei decizii a Comisiei prin care se constată o înțelegere interzisă caracterul plauzibil al prejudiciului cauzat de încălcare trebuie considerat demonstrat, cu excepția cazului în care pârâtul răstoarnă prezumția, nu aceasta este situația în prezența unei decizii a Comisiei prin care se constată o încălcare a articolului 101 TFUE sub forma unei restrângeri verticale, chiar dacă ar fi vorba despre o restrângere prin obiect a concurenței. În aceste condiții, o asemenea decizie poate cuprinde elemente relevante pentru aprecierea caracterului plauzibil al prejudiciului și al legăturii de cauzalitate.

În lumina motivelor care precedă, Curtea concluzionează că articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104 trebuie interpretat în sensul că o decizie a Comisiei prin care se constată existența unei încălcări a legislației Uniunii în materie de concurență care a luat forma unei restrângeri verticale prin obiect nu este suficientă pentru a stabili caracterul plauzibil al unei cereri de despăgubiri, din moment ce aceasta impune demonstrarea nu numai a caracterului plauzibil al unei astfel de încălcări, stabilit printr-o asemenea decizie, ci și al celui al unui prejudiciu și al unei legături de cauzalitate între acest prejudiciu și această încălcare. Împrejurarea că această decizie a fost pronunțată în urma unei proceduri de tranzacție nu conduce la un răspuns diferit.

În ultimul rând, Curtea constată că demonstrarea caracterului plauzibil al unei cereri de despăgubiri, în sensul articolului 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104, nu impune să se stabilească faptul că este mai mult probabil decât improbabil să fie întrunite condițiile

de angajare a răspunderii pentru încălcarea legislației în materie de concurență. Este suficient ca reclamantul să demonstreze că ipoteza potrivit căreia aceste condiții sunt îndeplinite este acceptabilă în mod rezonabil.

Subliniind că noțiunea de caracter plauzibil în sensul articolului 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104 trebuie să primească o interpretare autonomă în dreptul Uniunii, Curtea arată că, potrivit sensului său obișnuit, noțiunea de caracter plauzibil al unei cereri de despăgubiri nu impune demonstrarea unui grad deosebit de ridicat de probabilitate a îndeplinirii condițiilor de angajare a răspunderii, ci sugerează, dimpotrivă, că este necesar și suficient să se convingă instanța națională care se pronunță asupra cererii de divulgare a probelor că ipoteza potrivit căreia aceste trei condiții sunt îndeplinite este acceptabilă în mod rezonabil.

Această interpretare este confirmată de analiza contextuală a noțiunii de caracter plauzibil al cererii de despăgubiri care figurează la articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104. Astfel, pe de o parte, în economia generală a acestei dispoziții, interpretată în special în lumina considerentelor (6), (14) și (15) ale acestei directive, demonstrarea caracterului plauzibil al cererii de despăgubiri nu conduce la acordarea unei despăgubiri în cadrul unei acțiuni pe fond, ci la obținerea unui ordin de divulgare prealabilă a unor mijloace de probă care este necesar pentru efectivitatea unei asemenea acțiuni. Nivelul probatoriu cerut pentru obținerea mijloacelor de probă necesare pentru acțiunea pe fond trebuie, așadar, să se situeze la un nivel inferior celui necesar pentru stabilirea îndeplinirii condițiilor de angajare a răspunderii pe fond.

Pe de altă parte, din cuprinsul articolului 5 alineatul (1) din Directiva 2014/104 și al considerentului (16) al acestei directive reiese că caracterul plauzibil al cererii de despăgubiri trebuie să fie stabilit numai pe baza datelor factuale și a probelor disponibile în mod rezonabil pentru reclamant, ceea ce reflectă voința legiuitorului Uniunii de a nu impune acestui reclamant o sarcină a probei excesivă, ci pur și simplu de a impune acestuia din urmă să susțină în mod plauzibil că o încălcare a legislației în materie de concurență i-a cauzat un prejudiciu.

Potrivit Curții, această interpretare este de asemenea singura interpretare compatibilă cu obiectivele Directivei 2014/104 care urmăresc în special să remedieze asimetria informațională ce caracterizează acțiunile în despăgubire pentru încălcarea legislației în materie de concurență. Astfel, deseori probele necesare pentru a demonstra temeinicia unei cereri de despăgubiri sunt deținute exclusiv de partea adversă sau de terți și nu sunt suficient de cunoscute reclamantului sau acesta nu are acces la ele.

Or, faptul de a constrânge reclamantul să dovedească, în susținerea cererii sale de divulgare a mijloacelor de probă necesare în cadrul acțiunii în despăgubire, că este mai mult probabil decât improbabil să fie întrunite condițiile de angajare a răspunderii pentru încălcarea legislației în materie de concurență ar constitui o cerință juridică strictă, susceptibilă să împiedice în mod nejustificat exercitarea efectivă a dreptului său la despăgubiri. O asemenea cerință probatorie ar fi ireconciliabilă cu obiectivul de a

facilita acțiunile în despăgubire, din moment ce nivelul probatoriu necesar ar fi de așa natură încât ar face aproape imposibilă sau excesiv de dificilă pentru reclamant exercitarea acțiunii sale în despăgubire.

Prin urmare, obiectivele Directivei 2014/104 susțin interpretarea noțiunii de caracter plauzibil al cererii de despăgubiri și al sarcinii probei care îi revine reclamantului, potrivit căreia acesta din urmă trebuie, pe baza elementelor disponibile în mod rezonabil pentru el, să convingă instanța națională care se pronunță cu privire la cererea sa de divulgare a probelor că ipoteza potrivit căreia cele trei condiții cumulative de angajare a răspunderii pentru încălcarea legislației în materie de concurență sunt îndeplinite este acceptabilă în mod rezonabil.

4. Limite privind divulgarea probelor incluse în dosarul unei autorități de concurență: declarații de clemență și propuneri de încheiere a unei tranzacții

Hotărârea din 30 octombrie 2025, FL und KM Baugesellschaft și S (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Articolul 101 TFUE – Efect util – Directiva 2014/104/UE – Norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Articolul 6 alineatele (6) și (7) – Articolul 7 alineatul (1) – Directiva 2019/1/UE – Oferirea de mijloace autorităților de concurență din statele membre astfel încât să fie mai eficace în aplicarea legii și de garantare a funcționării corespunzătoare a pieței interne – Articolul 31 alineatul (3) – Domeniu de aplicare – Mecanism de asistență administrativă și judiciară între autoritățile naționale – Transferul dosarului de la o autoritate de concurență către o autoritate care efectuează o anchetă penală – Depunerea la dosarul unei anchete penale a declarațiilor de clemență și a propunerilor de încheiere a unei tranzacții, precum și a anexelor la acestea – Accesul la aceste documente al persoanelor față de care se efectuează urmărirea penală și al altor părți la o asemenea procedură”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus³⁹, Curtea precizează limitele protecției împotriva divulgării de care beneficiază declarațiile de clemență efectuate de întreprinderi sau propunerile de încheiere a unei tranzacții în legătură cu înțelegeri la care au participat și care au cauzat un prejudiciu terților.

În această privință, Curtea subliniază că articolul 31 alineatul (3) din Directiva 2019/1 acordă declarațiilor de clemență și propunerilor de încheiere a unei tranzacții o protecție care trebuie să fie asigurată independent de contextul în care respectivele declarații și propuneri sunt utilizate.

³⁹ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.1, intitulată „Domeniu de aplicare material”.

Din articolul 31 alineatul (3) menționat reiese în special că dreptul Uniunii în materie de concurență permite accesul la declarațiile de clemență și la propunerile de încheiere a unei tranzacții întocmite în cadrul unei proceduri de punere în aplicare desfășurate de o autoritate națională de concurență numai părților vizate de aceste proceduri și exclusiv în scopul exercitării dreptului lor la apărare.

Or, expresia „părtil[e] care fac obiectul procedurii relevante”, care figurează în această dispoziție, nu poate fi înțeleasă ca înglobând persoanele prejudiciate susceptibile să introducă o acțiune în despăgubire.

Astfel, dispoziția menționată ar fi lipsită de sens dacă dreptul național nu ar acorda declarațiilor de clemență și propunerilor de încheiere a unei tranzacții, după transferul lor către autoritățile penale în cadrul unei proceduri de anchetă penală desfășurate de acestea, în temeiul unui mecanism de asistență administrativă, o protecție echivalentă cu cea care le este asigurată de dreptul Uniunii în materie de concurență și în special dacă orice parte la această procedură, inclusiv persoanele prejudiciate susceptibile să introducă o acțiune în despăgubire, ar avea acces la aceste declarații și la aceste propuneri.

Întrucât un astfel de acces ar fi susceptibil să aducă atingere efectului util al articolului 31 alineatul (3) din Directiva 2019/1, el nu poate fi acordat părților la o procedură de anchetă penală, altele decât persoanele față de care se efectuează urmărirea penală și în special persoanelor prejudiciate de încălcarea legislației în materie de concurență în cauză, care solicită repararea prejudiciului cauzat de aceasta.

Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, Curtea concluzionează că articolul 31 alineatul (3) din Directiva 2019/1, citit în lumina articolului 47 primul și al doilea paragraf și a articolului 48 alineatul (2) din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale potrivit căreia, în cadrul unei proceduri penale care nu are ca obiect o încălcare a legislației în materie de concurență, au drept de acces la declarațiile de clemență și la propunerile de încheiere a unei tranzacții, întocmite în scopul unei proceduri în fața unei autorități naționale de concurență și transmise autorităților penale naționale, celelalte părți la această procedură penală, în special persoanele prejudiciate de încălcarea legislației în materie de concurență în cauză, care solicită repararea prejudiciului cauzat de această încălcare.

IV. Estimarea prejudiciului

Hotărârea din 16 februarie 2023, Tráficos Manuel Ferrer (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Repararea prejudiciului cauzat de o practică interzisă prin articolul 101 alineatul (1) TFUE – Decizie a Comisiei prin care se constată existența unor acorduri

coluzive privind stabilirea prețurilor și creșterea prețurilor brute ale unor camioane în Spațiul Economic European (SEE) – Normă de procedură civilă națională care prevede, în cazul admiterii parțiale a cererii, că cheltuielile de judecată rămân în sarcina fiecărei părți, cu excepția unui comportament abuziv – Autonomie procedurală a statelor membre – Principiile efectivității și echivalenței – Directiva 2014/104/UE – Obiective și echilibru de ansamblu – Articolul 3 – Dreptul la despăgubirea integrală a prejudiciului suferit – Articolul 11 alineatul (1) – Răspunderea în solidar a autorilor unei încălcări a dreptului concurenței – Articolul 17 alineatul (1) – Posibilitate de estimare de către o instanță națională a prejudiciului – Condiții – Caracter practic imposibil sau excesiv de dificil al cuantificării prejudiciului – Articolul 22 – Aplicare în timp”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus⁴⁰, Curtea interpretează articolul 17 alineatul (1) din Directiva 2014/14, în temeiul căruia statele membre se asigură că instanțele naționale sunt abilitate, în conformitate cu procedurile naționale, pentru a estima cuantumul prejudiciului suferit ca urmare a unui comportament anticoncurențial în cazul în care se constată că un reclamant a suferit un prejudiciu, dar cuantificarea exactă, pe baza elementelor de probă disponibile, a prejudiciului suferit este practic imposibilă sau excesiv de dificilă.

În această privință, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă estimarea judiciară a prejudiciului prevăzută de această dispoziție este permisă în împrejurări precum cele din speță, în care, pe de o parte, pârâta a acordat reclamantilor accesul la informațiile în temeiul cărora ea însăși ar fi elaborat raportul de expertiză pentru a exclude existența unui prejudiciu care poate fi reparat și, pe de altă parte, cererea de despăgubiri este îndreptată împotriva unuia singur dintre destinatarii deciziei prin care s-a constatat o încălcare a articolului 101 TFUE, care nu a comercializat decât o parte din produsele care au făcut obiectul cartelului achiziționate de reclamantă.

Aprecierea Curții

Curtea începe prin a sublinia că modul de redactare a articolului 17 alineatul (1) din Directiva 2014/104 limitează domeniul de aplicare al estimării judiciare a prejudiciului la situațiile în care este practic imposibil sau excesiv de dificil ca acesta să fie cuantificat, odată ce existența sa în privința reclamantului a fost stabilită.

Amintind că articolul 17 alineatul (1) din Directiva 2014/104 figurează printre măsurile de remediere a asimetriei informațională între persoanele afectate de un comportament anticoncurențial și întreprinderile care au încălcat dreptul concurenței, Curtea arată în plus că această măsură poate interacționa cu celelalte măsuri corective prevăzute de directivă. Astfel, necesitatea de a efectua o estimare judiciară a prejudiciului suferit ca urmare a unui comportament anticoncurențial va putea depinde în special de rezultatul obținut de reclamant în urma unei cereri de prezentare de probe în temeiul articolului 5 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2014/104.

⁴⁰ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.1, intitulată „Domeniu de aplicare material”. Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica I.2.3, intitulată „Aplicare în timp a dispozițiilor directivei care reafirmă jurisprudența existentă”.

În acest cadru, potrivit precizărilor Curții, ca urmare a rolului-cheie al acestei dispoziții în cadrul Directivei 2014/104, revine instanței naționale, înainte de a efectua estimarea prejudiciului, sarcina de a verifica dacă reclamantul a făcut uz de aceasta. Astfel, în ipoteza în care imposibilitatea practică de a evalua prejudiciul rezultă din inacțiunea reclamantei, nu este de competența instanței naționale să se substituie acesteia și nici să acopere carențele.

În schimb, împrejurările ce caracterizează situația în discuție în litigiul principal și avute în vedere de instanța de trimitere în întrebările preliminare, și anume, pe de o parte, că Daimler a pus la dispoziția reclamanților din litigiul principal datele pe care s-a întemeiat pentru a contrazice expertiza acestora din urmă și, pe de altă parte, că reclamanții din litigiul principal au adresat cererea lor numai unuiu dintre autorii comportamentului ilicit constatat de Comisia Europeană, nu sunt în sine pertinente pentru a aprecia dacă este permis instanței naționale să procedeze la estimarea prejudiciului în temeiul articolului 17 alineatul (1) din Directiva 2014/104. În această ultimă privință, Curtea amintește în special principiul jurisprudențial, confirmat de articolul 11 din Directiva 2014/104, potrivit căruia o încălcare a dreptului concurenței implică, în principiu, răspunderea solidară a autorilor săi.

V. Regimul termenelor de prescripție

Hotărârea din 22 iunie 2022, Volvo și DAF Trucks (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Trimitere preliminară – Înțelegeri – Articolul 101 TFUE – Directiva 2014/104/UE – Articolele 10, 17 și 22 – Acțiuni în despăgubire în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a Uniunii Europene – Termen de prescripție – Prezumție simplă privind existența unui prejudiciu – Cuantificarea prejudiciului suferit – Transpunere tardivă a directivei – Aplicare în timp – Dispoziții de drept material și procedural”

Examinând aplicabilitatea în timp a articolului 10 din Directiva 2014/104, care stabilește normele privind prescrierea acțiunilor în despăgubire pentru încălcările dreptului concurenței, Curtea precizează în această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus⁴¹, cerințele care decurg din articolul 101 TFUE în ceea ce privește stabilirea momentului de la care încep să curgă termenele naționale de prescripție a acțiunilor în despăgubire pentru încălcările care au încetat înainte de intrarea în vigoare a Directivei 2014/104.

⁴¹ În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.2.1.1, intitulată „Dispoziții care reglementează termenul de prescripție a acțiunilor în despăgubire”. Această hotărâre este, de asemenea, prezentată la rubrica I.2.1.3, intitulată „Dispoziții care stabilesc o prezumție simplă privind existența unui prejudiciu rezultat dintr-o înțelegere”, și la rubrica I.2.2.2, intitulată „Dispoziții privind cuantificarea prejudiciului”.

Din moment ce Directiva 2014/104 a fost transpusă în ordinea juridică spaniolă la cinci luni după expirarea termenului său de transpunere, stabilit la 27 decembrie 2016, Curtea consideră că, pentru a stabili aplicabilitatea în timp a articolului 10 din această directivă în cauza principală, trebuie să se verifice dacă situația juridică în discuție în litigiul principal era împlinită înainte de expirarea termenului de transpunere a directivei menționate sau dacă ea continuă să își producă efectele după expirarea acestui termen. Mai precis, Curtea apreciază că este necesar să se examineze dacă la data expirării termenului de transpunere a Directivei 2014/104, și anume 27 decembrie 2016, expirase termenul de prescripție aplicabil situației în discuție în litigiul principal, ceea ce implică stabilirea momentului la care acest termen de prescripție a început să curgă. Dreptul spaniol care era în vigoare la acea dată prevedea că termenul de prescripție de un an începea să curgă de la data la care persoana vătămată a luat cunoștință de faptele generatoare ale răspunderii.

Deși revine instanței de trimitere sarcina de a stabili în speță data acestei luări la cunoștință de către RM, ea este obligată să interpreteze dispozițiile naționale aplicabile, în măsura posibilului, în lumina dreptului Uniunii și în special a textului și a finalității articolului 101 TFUE.

În acest context, Curtea subliniază că din principiul efectivității rezultă că termenele naționale de prescripție a acțiunilor în despăgubire pentru încălcările dreptului concurenței nu pot începe să curgă înainte ca încălcarea să fi încetat și ca persoana prejudiciată să fi luat cunoștință sau să se poată considera în mod rezonabil că a luat cunoștință de informațiile indispensabile pentru introducerea acțiunii sale, și anume existența unui prejudiciu, legătura de cauzalitate dintre acest prejudiciu și încălcarea dreptului concurenței săvârșită, precum și identitatea autorului acestei încălcări.

În această privință, Curtea arată că în comunicatul de presă al deciziei Comisiei de constatare a înțelegerii, difuzat la 19 iulie 2016, nu pare să se identifice cu precizia rezumatului publicat la 6 aprilie 2017 identitatea autorilor încălcării, durata sa exactă și produsele în cauză. În aceste condiții, efectivitatea deplină a articolului 101 TFUE impune să se considere că, în speță, termenul de prescripție a acțiunii în despăgubire introduse de RM a început să curgă în ziua publicării rezumatului deciziei Comisiei.

În măsura în care aceasta ar fi situația, rezultă, așadar, că acest termen nu expirase înainte de expirarea termenului de transpunere a Directivei 2014/104. El a continuat să curgă chiar și după data intrării în vigoare a legislației spaniole de transpunere. Prin urmare, Curtea a considerat că, în măsura în care termenul de prescripție aplicabil acțiunii în despăgubire a lui RM în temeiul vechilor norme nu a expirat înainte de data expirării termenului de transpunere a acestei directive, această acțiune intră în domeniul de aplicare temporal al articolului 10 din directiva menționată.

Hotărârea din 18 aprilie 2024 (Marea Cameră), Heureka Group (Comparatoare de prețuri online) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))

„Trimitere preliminară – Articolul 102 TFUE – Principiul efectivității – Acțiuni în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență – Directiva 2014/104/UE – Transpunere tardivă a directivei – Aplicare în timp – Articolul 10 – Termen de prescripție – Modalitățile dies a quo – Încetarea încălcării – Cunoașterea informațiilor indispensabile pentru introducerea acțiunii în despăgubire – Publicarea în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene a rezumatului deciziei Comisiei Europene de constatare a unei încălcări a normelor de concurență – Efect obligatoriu al unei decizii a Comisiei care nu este încă definitivă – Suspendarea sau întreruperea termenului de prescripție pe durata investigației Comisiei sau până la data la care decizia sa devine definitivă”

În această hotărâre, al cărei cadru factual și juridic a fost prezentat mai sus⁴², Curtea precizează cerințele care decurg atât din articolul 102 TFUE, cât și din Directiva 2014/104 în ceea ce privește prescripția acțiunilor în despăgubire pentru încălcări continue ale normelor dreptului concurenței al Uniunii.

Pentru a stabili aplicabilitatea în timp a articolului 10 din Directiva 2014/104 în cauza principală, Curtea verifică dacă situația juridică în discuție se împlinise înainte de 27 decembrie 2016 sau dacă ea a continuat să își producă efectele ulterior.

În acest scop, trebuie să se examineze dacă, la 27 decembrie 2016, expirase termenul de prescripție stabilit de dreptul național, aplicabil situației în discuție în litigiul principal. În acest cadru, trebuie totuși să se țină seama de faptul că, chiar înainte de data expirării termenului de transpunere a Directivei 2014/104, normele naționale de prescripție aplicabile trebuiau să respecte principiile echivalenței și efectivității și nu pot anula deplina efectivitate a articolului 102 TFUE.

Or, deplina efectivitate a articolului 102 TFUE și, în special, efectul util al interdicției prevăzute la acest articol impun ca termenele de prescripție naționale aplicabile acțiunilor în despăgubire pentru încălcarea acestui articol să nu înceapă să curgă înainte ca încălcarea să fi încetat și ca persoana prejudiciată să fi luat cunoștință sau să se poată considera în mod rezonabil că a luat cunoștință de informațiile indispensabile pentru introducerea acțiunii sale în despăgubire.

Deși revine instanței de trimitere sarcina de a stabili, în speță, data la care Heureka a luat la cunoștință de aceste informații, Curtea consideră totuși util să arate că în principiu acest moment al luării la cunoștință coincide cu data publicării rezumatului deciziei respective a Comisiei de constatare a încălcării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, independent de faptul că această decizie a rămas sau nu a rămas definitivă.

Curtea precizează totodată că articolul 102 TFUE și principiul efectivității impun suspendarea sau întreruperea termenului de prescripție pe durata unei investigații

⁴² În ceea ce privește cadrul factual și juridic al litigiului, a se vedea rubrica I.2.1.1, intitulată „Dispoziții care reglementează termenul de prescripție a acțiunilor în despăgubire”.

desfășurate de Comisie. În schimb, acest articol și principiul efectivității nu impun ca termenul de prescripție să continue să fie suspendat până în momentul în care decizia Comisiei rămâne definitivă. În fapt, o persoană prejudiciată se poate întemeia, pentru a-și susține acțiunea în despăgubire, pe constatările care figurează într-o decizie a Comisiei care nu a rămas definitivă, din moment ce aceasta are un efect obligatoriu atât timp cât nu a fost anulată.

Având în vedere ceea ce precedă, Curtea consideră că un regim național de prescripție precum cel în discuție în litigiul principal, potrivit căruia, pe de o parte, termenul de prescripție de trei ani începe să curgă independent și separat pentru fiecare prejudiciu parțial rezultat dintr-o încălcare a articolului 102 TFUE din momentul în care persoana prejudiciată a luat cunoștință sau se poate considera în mod rezonabil că a luat cunoștință de faptul că a suferit un prejudiciu parțial, precum și de identitatea persoanei care este obligată să îl repare, fără a fi necesar ca încălcarea să fi încetat și ca această persoană să fi luat cunoștință de faptul că respectivul comportament constituie o încălcare a normelor de concurență și, pe de altă parte, termenul menționat nu poate fi nici suspendat, nici întrerupt în cursul investigației Comisiei privind o asemenea încălcare, este incompatibil cu articolul 102 TFUE și cu principiul efectivității deoarece face ca exercitarea dreptului de a solicita repararea prejudiciului suferit ca urmare a aceleiași încălcări să fie practic imposibilă sau excesiv de dificilă.

În consecință, făcând abstracție de elementele acestui regim de prescripție care sunt incompatibile cu articolul 102 TFUE și cu principiul efectivității, trebuie să se examineze dacă, la data expirării termenului de transpunere a Directivei 2014/104, și anume la 27 decembrie 2016, expirase termenul de prescripție stabilit de dreptul național, aplicabil situației în discuție în litigiul principal până la această dată.

În această privință, din decizia Comisiei prin care se constată abuzul de poziție dominantă al Google reiese că această încălcare nu încetase încă la data adoptării acestei decizii, și anume la 27 iunie 2017. Rezultă că, la data expirării termenului de transpunere a Directivei 2014/104, nu numai că termenul de prescripție nu expirase, dar nici măcar nu începuse încă să curgă.

Întrucât situația în discuție în litigiul principal nu era împlinită înainte de expirarea termenului de transpunere a Directivei 2014/104, articolul 10 din aceasta este aplicabil *ratione temporis* în speță. Or, Curtea constată că din formularea clară a articolului 10 alineatele (2) și (4) din Directiva 2014/104 rezultă că regimul de prescripție național în cauză este de asemenea incompatibil cu această dispoziție. Ea arată în special că articolul 10 alineatul (4) amintit impune în prezent ca suspendarea termenului de prescripție ca urmare a unei acțiuni desfășurate de o autoritate în materie de concurență în scopul investigației sau a unei proceduri cu privire la o încălcare a legislației în materie de concurență la care se referă acțiunea în despăgubire să înceteze cel mai devreme la un an după ce decizia de constatare a încălcării rămâne definitivă sau după ce procedurile încetează în alt mod. Prin urmare, dispoziția amintită depășește prin aceasta cerințele care decurg din articolul 102 TFUE și din principiul efectivității.

Hotărârea din 4 septembrie 2025, Nissan Iberia (C-21/24, [EU:C:2025:659](#))

„Trimitere preliminară – Articolul 101 TFUE – Principiul efectivității – Acțiuni în despăgubire în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene – Termen de prescripție – Stabilirea dies a quo – Cunoașterea informațiilor indispensabile pentru introducerea acțiunii în despăgubire – Publicare pe site-ul internet al unei autorități naționale în materie de concurență a deciziei sale prin care se constată o încălcare a normelor de concurență – Efect obligatoriu al unei decizii a unei autorități naționale în materie de concurență care nu a rămas încă definitivă – Suspendarea sau întreruperea termenului de prescripție – Suspendarea procedurii în fața instanței sesizate cu o acțiune în despăgubire – Directiva 2014/104/UE – Articolul 10 – Aplicare în timp”

În această hotărâre preliminară, pe de o parte, Curtea enunță cerințele care decurg din articolul 101 TFUE în ceea ce privește stabilirea momentului de la care încep să curgă termenele naționale de prescripție a acțiunilor în despăgubire pentru încălcări ale legislației în materie de concurență care au fost începute înainte de intrarea în vigoare a Directivei 2014/104. Pe de altă parte, aceasta examinează momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție prevăzut la articolul 10 din Directiva 2014/104.

În anul 2015, Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (Comisia Națională a Piețelor și Concurenței, Spania, denumită în continuare „CNMC”) a adoptat o decizie prin care a constatat că mai multe întreprinderi, printre care Nissan Iberia SA, au încălcat articolul 101 TFUE și normele spaniole de dreptul concurenței. Această decizie a făcut obiectul unui comunicat de presă, publicat pe site-ul internet al CNMC la 28 iulie 2015. La 15 septembrie 2015, decizia menționată a fost publicată integral pe acest site internet.

Decizia CNMC a făcut obiectul mai multor acțiuni în anulare din partea autorilor pretensei încălcări, inclusiv din partea Nissan, dar a fost confirmată, în ceea ce privește Nissan, de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) în anul 2021.

În martie 2023, CP a introdus la Juzgado de lo Mercantil nº 1 Zaragoza (Tribunalul Comercial nr. 1 din Zaragoza, Spania) o acțiune în despăgubire având ca obiect obligarea Nissan la repararea prejudiciului pe care acesta pretinde că l-a suferit ca urmare a achiziționării unui vehicul al cărui preț fusese afectat de încălcarea constatată de CNMC.

În apărare, Nissan a invocat prescripția acțiunii în despăgubire.

În această privință, Tribunalul Comercial nr. 1 din Zaragoza explică faptul că, în temeiul dreptului național, termenele de prescripție aplicabile acțiunilor în despăgubire în cazul încălcărilor normelor de concurență nu pot începe să curgă înainte ca încălcarea în cauză să fi încetat și ca persoana prejudiciată să fi avut cunoștință sau să fi putut în mod rezonabil să cunoască informațiile indispensabile pentru exercitarea acțiunii sale în despăgubire.

În cazurile în care această încălcare a fost constatată printr-o decizie a CNMC, această instanță apreciază că se poate considera că părțile prejudiciate au luat cunoștință de

aceste informații la momentul publicării deciziei CNMC pe site-ul său internet, independent de aspectul dacă această decizie a dobândit caracter definitiv. Potrivit acestei interpretări, acțiunea în despăgubire introdusă de CP ar fi prescrisă în speță.

Tribunalul Comercial nr. 1 din Zaragoza arată însă că există de asemenea o linie jurisprudențială națională potrivit căreia termenul de prescripție aplicabil acțiunilor în despăgubire pentru comportamente anticoncurențiale constatate printr-o decizie a CNMC care face obiectul unei acțiuni în anulare nu începe să curgă decât din momentul în care această decizie a rămas definitivă în urma controlului jurisdicțional.

În aceste împrejurări, Tribunalul Comercial nr. 1 din Zaragoza adresează trei întrebări preliminare prin care urmărește în esență să se stabilească dacă articolul 101 TFUE, citit în lumina principiului efectivității, și, dacă este cazul, articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2014/104⁴³ se opun unei reglementări naționale, astfel cum a fost interpretată de instanțele naționale competente, potrivit căreia, în vederea stabilirii momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție aplicabil acțiunilor în despăgubire pentru încălcări ale normelor de concurență consecutive unei decizii a autorității naționale în materie de concurență prin care se constată o încălcare a acestor norme, se poate reține că persoana care se consideră prejudiciată a luat cunoștință de informațiile indispensabile care îi permiteau să introducă acțiunea în despăgubire înainte ca această decizie să rămână definitivă.

Aprecierea Curții

Într-o primă etapă, Curtea verifică aplicabilitatea în timp a articolului 10 din Directiva 2014/104 în cauza principală. Acest articol prevede, la alineatul (2), că termenele de prescripție aplicabile acțiunilor în despăgubire în cazul încălcărilor legislației în materie de concurență nu încep să curgă înainte ca această încălcare să fi încetat și ca reclamantul să fi luat cunoștință sau să se poată considera în mod rezonabil că are cunoștință de informațiile indispensabile pentru introducerea acțiunii sale în despăgubire.

Pentru a verifica aplicabilitatea acestei dispoziții în cauza principală, Curtea examinează dacă, la data expirării termenului de transpunere a Directivei 2014/104, și anume la 27 decembrie 2016, expirase termenul de prescripție național aplicabil acțiunii în despăgubire introduse de CP.

Referitor la acest aspect, Curtea subliniază că, chiar înainte de data expirării termenului de transpunere a Directivei 2014/104, o reglementare națională care stabilește data de la care începe să curgă termenul de prescripție aplicabil acțiunilor în despăgubire pentru încălcările legislației în materie de concurență, durata și modalitățile suspendării sau întreruperii acestuia trebuia adaptată la specificitățile dreptului concurenței și la

---

⁴³ Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene (JO 2014, L 349, p. 1).

obiectivele punerii în aplicare a normelor acestui drept de către persoanele în cauză pentru a nu anula deplina efectivitate a articolelor 101 și 102 TFUE.

Curtea amintește, în plus, că efectul util al interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE ar fi pus în discuție dacă nu ar fi posibil ca orice persoană să solicite repararea prejudiciului pe care i l-ar fi cauzat o încălcare a dreptului concurenței. Astfel, orice persoană are dreptul să solicite repararea prejudiciului suferit atunci când există o legătură de cauzalitate între respectivul prejudiciu și o înțelegere sau o practică interzisă de articolul 101 TFUE.

Conform jurisprudenței, exercitarea acestui drept de a solicita repararea prejudiciului ar deveni practic imposibilă sau excesiv de dificilă dacă termenele de prescripție ar începe să curgă înainte ca încălcarea să fi încetat și ca persoana prejudiciată să fi luat cunoștință sau să se poată considera în mod rezonabil că a luat cunoștință de informațiile indispensabile pentru introducerea acțiunii sale în despăgubire, care includ existența unei încălcări a legislației în materie de concurență, existența unui prejudiciu, legătura de cauzalitate dintre acest prejudiciu și această încălcare, precum și identitatea autorului acesteia.

În acest cadru, din explicațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că o decizie a CNMC prin care se constată o încălcare a normelor de concurență, a cărei validitate a fost contestată pe cale judiciară, nu are caracter obligatoriu pentru instanța sesizată cu o acțiune în despăgubire consecutivă acestei decizii. Astfel, persoana lezată de încălcarea în cauză nu ar putea invoca efectiv decizia menționată în susținerea acțiunii sale în despăgubire. Rezultă că, din moment ce instanța sesizată cu acțiunea în despăgubire nu este ținută de constatarea existenței încălcării în cauză decât atunci când aceeași decizie a rămas definitivă, nu se poate considera în mod rezonabil că persoana prejudiciată a luat cunoștință de informațiile indispensabile pentru introducerea acțiunii sale decât atunci când decizia CNMC a rămas definitivă în urma controlului juridicțional. Prin urmare, termenul de prescripție a acțiunii în despăgubire a persoanei prejudiciate nu poate începe să curgă înainte de data la care această decizie a rămas definitivă.

Acestea fiind precizate, Curtea arată, pe de altă parte, că cerința privind cunoașterea informațiilor indispensabile pentru introducerea unei acțiuni în despăgubire în urma unei decizii a unei autorități naționale în materie de concurență impune nu numai ca această decizie să devină definitivă, ci și ca aceste informații care decurg din decizia definitivă să fi fost făcute publice în mod adecvat. În acest scop, hotărârea de confirmare definitivă a deciziei autorității naționale de concurență trebuie să fie publicată oficial, liber accesibilă publicului larg, iar data publicării sale trebuie să reiasă în mod clar din aceasta.

Având în vedere cele ce precedă, Curtea amintește că, în cauza principală, CP a introdus acțiunea în despăgubire în luna martie 2023 în urma unei decizii a CNMC care a devenit definitivă în ceea ce privește Nissan în urma unei hotărâri a Tribunal Supremo. Din moment ce această hotărâre a fost pronunțată abia în anul 2021, s-ar putea considera în

mod rezonabil că, la data expirării termenului de transpunere a Directivei 2014/104, și anume la 27 decembrie 2016, nu numai că termenul de prescripție aplicabil acțiunii în despăgubire introduse de CP nu expirase, dar nici măcar nu începuse încă să curgă.

Într-o a doua etapă, Curtea consideră că conținutul alineatului (2) al articolului 10 din Directiva 2014/104 reflectă, în ceea ce privește stabilirea momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție, în esență, jurisprudența sa referitoare la articolele 101 și 102 TFUE, precum și principiul efectivității.

Astfel, potrivit Curții, considerațiile sale referitoare la momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție a acțiunilor în despăgubire pentru încălcări ale normelor în materie de concurență înainte de intrarea în vigoare a Directivei 2014/104 sunt de asemenea aplicabile interpretării articolului 10 alineatul (2) din directiva menționată.

În aceste condiții, Curtea răspunde la întrebările adresate că articolul 101 TFUE, citit în lumina principiului efectivității, și articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2014/104 trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale, astfel cum a fost interpretată de instanțele naționale competente, potrivit căreia, în vederea stabilirii momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție aplicabil acțiunilor în despăgubire pentru încălcări ale normelor de concurență consecutive unei decizii a autorității naționale în materie de concurență prin care se constată o încălcare a acestor norme, se poate considera că persoana care se consideră prejudiciată a luat cunoștință de informațiile indispensabile care îi permiteau să introducă acțiunea în despăgubire înainte ca această decizie să rămână definitivă.

VI. Modalități de exercitare a dreptului la despăgubiri în fața instanțelor naționale – Respectarea principiilor echivalenței și efectivității

Hotărârea din 28 ianuarie 2025 (Marea Cameră), ASG 2 (C-253/23, [EU:C:2025:40](#))

„Trimitere preliminară – Concurență – Articolul 101 TFUE – Directiva 2014/104/UE – Acțiuni în despăgubire pentru încălcări ale dreptului concurenței – Articolul 2 punctul 4 – Noțiunea de «acțiune în despăgubire» – Articolul 3 alineatul (1) – Dreptul la despăgubiri integrale pentru prejudiciul suferit – Cesiunea creanțelor reprezentând despăgubiri către un prestator de servicii juridice – Drept național care se opune recunoașterii calității de acționa a unui asemenea prestator în vederea recuperării grupate a acestor creanțe – Articolul 4 – Principiul efectivității – Articolul 47 primul paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Dreptul la protecție jurisdicțională efectivă”

În ceea ce privește modalitățile de exercitare a acțiunilor în despăgubire pentru încălcările legislației în materie de concurență, Curtea amintește că, în măsura în care aceste modalități nu sunt reglementate de Directiva 2014/104, revine statelor membre sarcina de a le stabili, cu respectarea principiilor echivalenței și efectivității.

În 2009, autoritatea germană de concurență a adoptat o decizie referitoare la angajamentele care vizau în special landul Renania de Nord-Westfalia și care privea o înțelegere privind prețurile în sectorul lemnului rotund.

Un ansamblu de fabrici de cherestea stabilite în Germania, în Belgia și în Luxemburg, întrucât au considerat că au suferit un prejudiciu ca urmare a înțelegerii în cauză, au cedat drepturile lor la despăgubiri unui prestator de servicii juridice, care a sesizat Landgericht Dortmund (Tribunalul Regional din Dortmund, Germania) cu o acțiune grupată în despăgubire în nume propriu, dar pe seama lor. Cu toate acestea, în conformitate cu o interpretare jurisprudențială a reglementării germane aplicabile, o astfel de acțiune grupată nu este permisă în domeniul reparării prejudiciului cauzat de o presupusă încălcare a dreptului concurenței.

Cu toate acestea, instanța de trimitere consideră că acțiunea grupată în recuperare este singura cale legală prevăzută de dreptul german care ar permite să se asigure punerea în aplicare efectivă a dreptului la repararea prejudiciului în cauzele privind înțelegerile.

În acest context, instanța de trimitere adresează trei întrebări preliminare prin care solicită în esență să se stabilească dacă dreptul național poate exclude, în litigiile din domeniul dreptului concurenței, acțiunea grupată în recuperare atunci când lipsa unei căi legale echivalente ar face practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea unei acțiuni în despăgubire, în special pentru prejudicii cu valoare redusă privind un număr mare de persoane vătămate.

Aprecierea Curții

Curtea examinează dacă dreptul Uniunii Europene se opune interpretării unei reglementări naționale care are ca efect împiedicarea persoanelor pretins lezate printr-o încălcare a dreptului concurenței să cedeze drepturile lor la reparație unui prestator de servicii juridice pentru ca acesta să le valorifice, în mod grupat, în cadrul unei acțiuni în despăgubire „autonome”, cu alte cuvinte o acțiune în despăgubire care nu este urmarea unei decizii definitive și obligatorii, în special în ceea ce privește stabilirea faptelor, a unei autorități de concurență care constată o astfel de încălcare (acțiune denumită „stand-alone”).

Curtea observă că Directiva 2014/104 nu cuprinde nicio obligație pentru ca statele membre să instituie un mecanism de acțiune grupată în recuperare, precum cel în discuție în litigiul principal, și nici nu reglementează condițiile de validitate a unei cesiuni de către persoana prejudiciată, în perspectiva unei astfel de acțiuni grupate, a dreptului său la repararea prejudiciului cauzat de o încălcare a dreptului concurenței. În consecință, atât instituirea unui astfel de mecanism, cât și condițiile de validitate a unei

astfel de cesiuni intră sub incidența modalităților de exercitare a acestui drept la despăgubire, care nu sunt reglementate de Directiva 2014/104, ci țin de ordinea juridică internă a fiecărui stat membru, cu respectarea principiilor echivalenței și efectivității.

În speță, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la conformitatea cu principiul efectivității, precum și cu dreptul la protecție jurisdicțională efectivă a unei interpretări jurisprudențiale a dreptului național care împiedică persoanele care se consideră lezate de o încălcare a dreptului concurenței să recurgă la acțiunea grupată în recuperare.

Curtea consideră în această privință că interpretarea dreptului german care exclude acțiunea grupată în recuperarea unui prejudiciu rezultat dintr-o încălcare a dreptului concurenței nu ar fi contrară dreptului Uniunii decât dacă instanța de trimitere ar concluziona că, pe de o parte, celelalte mecanisme colective prevăzute de dreptul național nu ar permite invocarea în mod efectiv a dreptului la despăgubire al persoanelor prejudiciate și, pe de altă parte, condițiile de exercitare a unei acțiuni individuale prevăzute de dreptul național fac imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea acestui drept la repararea prejudiciului și aduc astfel atingere dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă.

Curtea precizează însă că costurile procedurale inerente unei acțiuni individuale în despăgubire nu permit prin ele însele să se concluzioneze că exercitarea dreptului la despăgubire ar deveni practic imposibilă sau excesiv de dificilă în cadrul unei astfel de acțiuni. Pentru a ajunge la această concluzie, instanța de trimitere ar trebui astfel să identifice elemente concrete ale dreptului național care împiedică exercitarea acestor acțiuni individuale.

Curtea adaugă că, dacă instanța de trimitere ar constata că acțiunea grupată în recuperare constituie în cauza principală singura cale procedurală care permite fabricilor de cherestea implicate să își valorifice în mod efectiv dreptul la reparație, o asemenea constatare nu ar aduce atingere aplicării dispozițiilor naționale care reglementează activitatea prestatorilor de servicii juridice, în special pentru a garanta calitatea acestor servicii, precum și caracterul obiectiv și proporțional al remunerațiilor unor astfel de prestatori și pentru a preveni conflictele de interese și comportamentele procedurale abuzive.

În ceea ce privește, în sfârșit, consecințele care trebuie deduse din eventuala constatare de către instanța de trimitere a unei neconformități a dispozițiilor naționale în cauză cu dreptul la protecție jurisdicțională efectivă, această instanță va trebui mai întâi să stabilească, luând în considerare ansamblul dreptului național și aplicând metodele de interpretare recunoscute de acesta, dacă este posibil să dea dispozițiilor relevante o interpretare conformă cu cerințele dreptului Uniunii, fără a efectua însă o interpretare *contra legem* a acestor dispoziții. Numai în cazul în care nu se dovedește posibilă nicio interpretare conformă, dispozițiile menționate ar trebui lăsate neaplicate de instanța de trimitere.

CURTEA DE JUSTIȚIE
A UNIUNII EUROPENE

Direcția cercetare și documentare

Martie 2026